

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSP.WKP.4821.10.2017.SZ

Druk nr 2091
Warszawa, 29 listopada 2017 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku.

przekazuję przyjęty przez Radę Ministrów dokument:

**- Sprawozdanie z realizacji Programu
Ograniczania Zdrowotnych Następstw
Palenia Tytoniu w Polsce w 2016 roku.**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Zdrowia do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

Z poważaniem

(-) Beata Szydło

RADA MINISTRÓW

**SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI PROGRAMU
OGRANICZANIA ZDROWOTNYCH
NASTĘPSTW
PALENIA TYTONIU W POLSCE
W 2016 ROKU**

PODSTAWA PRAWNA:

Art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r.

o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych

(Dz. U. z 2017 r. poz. 957)

Warszawa, 2017

Opracowanie:
Główny Inspektorat Sanitarny

Spis treści	- 3 -
Wstęp	- 5 -
Zadania programu i ich realizacja w roku 2016	- 7 -
Zadanie 1. Monitorowanie sytuacji w zakresie używania i uprawy tytoniu	- 7 -
1.1. Prowadzenie regularnych badań w zakresie zachowań i postaw wobec palenia tytoniu – GLOBAL YOUTH TOBACCO SURVEY 2016.....	- 7 -
1.2. Kontrola dodatków do wyrobów tytoniowych.....	- 8 -
1.3. Monitoring uprawy tytoniu w Rzeczypospolitej Polskiej	- 9 -
1.4. Prowadzenie badań monitoringowych i urzędowej kontroli zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia w wyrobach tytoniowych, wprowadzonych do obrotu handlowego	- 9 -
Zadanie 2. Skuteczna ochrona przed dymem tytoniowym	- 10 -
2.1. Doskonalenie istniejących rozwiązań prawnych.....	- 10 -
2.2. Przeprowadzanie kampanii informacyjnych poprzedzających i towarzyszących wprowadzeniu nowych rozwiązań prawnych	- 13 -
2.3. Mobilizowanie środowisk lokalnych (miasta, powiaty, gminy) do realizacji własnych projektów mających na celu tworzenie przestrzeni publicznej wolnej od dymu tytoniowego.....	- 13 -
2.4. Mobilizowanie i wspieranie zakładów pracy w tworzeniu bezpiecznych i higienicznych warunków pracy z uwzględnieniem pełnej ochrony przed dymem tytoniowym	- 14 -
2.5. Systematyczna i skuteczna egzekucja przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.....	- 16 -
Zadanie 3. Oferowanie pomocy w leczeniu uzależnienia od tytoniu	- 19 -
3.1. Organizacja szkoleń dla personelu medycznego, na których poruszana jest problematyka szkodliwości palenia tytoniu oraz problematyka przeprowadzania minimalnych interwencji antytytoniowych.....	- 19 -
3.2. Zapewnienie osobom palącym dostępu do specjalistycznej terapii	- 19 -
3.3. Działania prowadzone przez Telefoniczną Poradnię Pomocy Palącym.....	- 23 -
Zadanie 4. Informowanie i ostrzeganie o ryzyku zdrowotnym związanym z używaniem tytoniu	- 24 -
4.1. Działania prowadzone przez Ministerstwo Obrony Narodowej	- 24 -
4.2. Działania prowadzone przez Centralny Zarząd Służby Więziennej.....	- 25 -
4.3. Działania prowadzone przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i ADMINISTRACJI	- 36 -
4.4. Działania prowadzone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.....	- 44 -
4.5. Działania prowadzone przez Centrum Onkologii – Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie.....	- 50 -
4.6. Działania prowadzone przez Główny Inspektorat Sanitarny	- 52 -
4.7. Działania prowadzone przez Ministerstwo Środowiska.....	- 58 -
Zadanie 5. Eliminowanie praktyk marketingowych naruszających zakaz reklamy i promocji wyrobów tytoniowych	- 59 -

5.1. Doskonalenie norm prawnych umożliwiających eliminowanie działań marketingowych niezgodnych z prawem i polityką zdrowotną państwa	- 59 -
5.2. Koordynacja i usprawnianie nadzoru nad rynkiem wyrobów tytoniowych w celu skutecznego eliminowania naruszeń prawa.....	- 59 -
Zadanie 6. Wdrażanie ekonomicznych i administracyjnych stymulantów ograniczania konsumpcji wyrobów tytoniowych	- 61 -
6.1. Prowadzenie polityki podatkowej, mającej istotny wpływ na popyt rynkowy i konsumpcję wyrobów tytoniowych, sprzyjającej ograniczeniu palenia tytoniu, w tym niwelowanie różnic cenowych między papierosami fabrycznymi i tytoniem do palenia przeznaczonym do skręcania papierosów	- 61 -
6.2. Dokonywanie oceny dostępności ekonomicznej wyrobów tytoniowych. Ograniczanie dostępności wyrobów tytoniowych pochodzących z nielegalnych źródeł.....	- 64 -
Warunki organizacji POZNPT	- 70 -
Międzyresortowy Zespół Koordynacyjny.....	- 70 -
Finansowanie programu	- 71 -
Podsumowanie i wnioski	- 72 -
Wskaźniki realizacji zadań Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce w 2016 roku	- 74 -

Rok 2016 był trzecim rokiem realizacji edycji „Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu. Cele i zadania na lata 2014–2018”, zwanego dalej „POZNPT”, przyjętego przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 8 lipca 2014 r. Program określa priorytetowe cele i zadania na lata 2014–2018, na jakich powinny opierać się działania związane z redukcją zagrożeń wynikających z palenia tytoniu w Rzeczypospolitej Polskiej. Celem tej edycji POZNPT jest ograniczenie ekspozycji na dym tytoniowy (w odniesieniu do czynnego i biernego palenia tytoniu) w społeczeństwie polskim. Realizacji powyższego celu służą następujące cele szczegółowe:

- 1) zapobieganie zwiększaniu się liczby osób rozpoczynających palenie;
- 2) zapobieganie wzrostowi narażenia na dym tytoniowy w miejscach użyteczności publicznej;
- 3) tworzenie odpowiednich regulacji prawnych umożliwiających realizację skutecznej polityki ograniczania używania tytoniu w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) zwiększenie wiedzy na temat szkodliwości palenia wyrobów tytoniowych wśród dzieci i młodzieży;
- 5) zmiana postaw wobec palenia tytoniu, zmierzająca w kierunku marginalizacji tego zjawiska w społeczeństwie;
- 6) zwiększenie liczby osób rzucających palenie.

W wyniku dotychczas prowadzonych edycji POZNPT nastąpiły wyraźne zmiany w zachowaniach zdrowotnych Polaków. Zgromadzone dane pokazują, że zahamowanie w latach 90-tych wzrostu odsetka codziennych palaczy można uznać za zjawisko trwałe. O ile w latach 1990–1994 codziennie paliło w Rzeczypospolitej Polskiej 51% mężczyzn i 25% kobiet¹, to w 2015 r. odnotowano odpowiednio 31% palących mężczyzn i 18% kobiet. Ogółem w 2015 r. paliło 24% społeczeństwa polskiego, gdzie dla porównania w 2013 r. – 27%, a w 2011 r. – 31%². Utrzymanie korzystnych tendencji w dynamice zjawisk zdrowotnych, zainicjowanych kolejnymi edycjami POZNPT, wymaga kontynuacji jego realizacji.

Działania profilaktyczne i interwencyjne podejmowane w ramach POZNPT są bardzo zróżnicowane, podobnie jak zróżnicowane i wieloczynnikowe są okoliczności rozpoczynania

¹ „Palenie tytoniu w Polsce – obraz zjawiska, nowe trendy i wyzwania”. Zatoński W., Przewoźniak K., Gumkowski J. (2006).

² TNS Polska dla GIS – Ogólnopolskie badanie ankietowe na temat postaw wobec palenia tytoniu (2015).

palenia tytoniu i trwania w uzależnieniu. W działaniach tych uczestniczą zainteresowane resorty i urzędy, stosownie do swych kompetencji i nadzorowanych obszarów gospodarki narodowej. Rolę koordynatora wśród podmiotów realizujących program pełni Minister Zdrowia, który powierzył zarządzanie nim Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu.

Przedstawione poniżej sprawozdanie dotyczy działań podjętych w ramach realizacji POZNPT w 2016 roku.

ZADANIE 1. MONITOROWANIE SYTUACJI W ZAKRESIE UŻYWANIA I UPRAWY TYTONIU

1.1. PROWADZENIE REGULARNYCH BADAŃ W ZAKRESIE ZACHOWAŃ I POSTAW WOBEC PALENIA TYTONIU – GLOBAL YOUTH TOBACCO SURVEY 2016

Na przełomie maja i czerwca 2016 r., Główny Inspektorat Sanitarny w partnerstwie z Centrum Współpracy ze Światową Organizacją Zdrowia, zwaną dalej „WHO”, przy Centrum Onkologii – Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie, zwanym dalej „COI” oraz Fundacją „Promocja Zdrowia”, przeprowadził ogólnopolskie badanie ankietowe w prywatnych i państwowych gimnazjach, na reprezentatywnej ogólnopolskiej grupie uczniów w wieku 13–15 lat. Global Youth Tobacco Survey (GYTS) to globalny sondaż dotyczący używania tytoniu przez młodzież prowadzony w ponad 160 krajach i regionach na całym świecie. W skali międzynarodowej badanie jest koordynowane przez WHO i Centrum ds. Kontroli i Prewencji Chorób w USA.

Badania GYTS mają na celu nie tylko ocenę epidemii palenia tytoniu wśród młodzieży szkolnej, ale przede wszystkim zwiększenie zdolności uczestniczących w nich krajów do monitorowania używania tytoniu w tej grupie wiekowej, do zarządzania procesem wdrażania oraz do oceny i kontroli programów zapobiegających używaniu tytoniu. Wyniki badań GYTS są również pomocne w opracowaniu szkolnych programów prewencji chorób i promocji zdrowia. W badaniach GYTS stosuje standardową metodologię przy opracowywaniu projektów badań, wyboru szkół i klas, opracowywaniu kwestionariuszy oraz analizowaniu danych, co stwarza możliwość porównania wyników na tle międzynarodowym. Informacje pozyskane z badań będą mogły zostać użyte m.in. do stymulowania rozwoju programów kontrolujących używanie tytoniu, a także do oceny postępu realizacji takich programów. Rzeczypospolita Polska należy do krajów, które regularnie uczestniczą w tym projekcie badawczym; do tej pory badanie GYTS przeprowadzono w naszym kraju w 1999, 2003 i 2009 roku.

Badanie zostało przeprowadzone w wylosowanych 104 szkołach, na próbie około 4500 uczniów. Badanie przeprowadzono metodą ankiety audytoryjnej oraz wywiadu kwestionariuszowego dla personelu szkolnego. Badania przeprowadzili ankieterzy – przeszkoleni pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

1.2. KONTROLA DODATKÓW DO WYROBÓW TYTONIOWYCH

Po ponad dwóch latach intensywnej pracy resortu zdrowia nad nowelizacją ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 957), zwanej dalej „ustawą o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych”, mającej na celu przede wszystkim implementację do prawa krajowego przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/40/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich w sprawie produkcji, prezentowania i sprzedaży wyrobów tytoniowych i powiązanych wyrobów oraz uchylającą dyrektywę 2001/37/WE (Dz. Urz. UE L 127z 29.4.2014 str. 1), zwanej dalej „dyrektywą 2014/40/UE”, w dniu 11 sierpnia 2016 r. ustawa nowelizująca została podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i w dniu 24 sierpnia 2016 r. oficjalnie opublikowana w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Przepisy wspomianej ustawy nowelizującej nakładają na producentów i importerów wyrobów tytoniowych zupełnie nowe obowiązki sprawozdawcze. Aby móc prawidłowo ocenić atrakcyjność, właściwości uzależniające i toksyczność wyrobów tytoniowych oraz zagrożenia dla zdrowia związane z ich używaniem koniecznym było zwiększenie istniejących obowiązków dotyczących zgłaszania składników wyrobów tytoniowych i wydzielanych przez nie substancji. Ponadto, w związku z tym, że na obszarze Unii Europejskiej stosowane były różne formaty zgłoszeń, co niewątpliwie utrudniało producentom i importerom wykonywanie ich obowiązków zgłoszeniowych oraz sprawiało, że porównywanie i analiza otrzymywanych informacji oraz wyciąganie z nich wniosków było uciążliwe dla państw członkowskich jak i dla Komisji Europejskiej, zgodnie z przepisami wspomianej tzw. „nowej dyrektywy tytoniowej”, wprowadzony został wspólny dla wszystkich Państw Członkowskich Unii Europejskiej nowy obowiązkowy format zgłoszeniowy składników tytoniu i wydzielanych przez nie substancji, zapewniający możliwie jak największą przejrzystość informacji o wyrobach dla ogółu społeczeństwa.

Organem koordynującym prace nowego systemu sprawozdawczego w Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z przepisami wspomianej znowelizowanej ustawy, jest Inspektor do spraw Substancji Chemicznych.

1.3. MONITORING UPRAWY TYTONIU W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi będzie posiadało pełne dane dotyczące skupu tytoniu ze zbiorów z 2016 r. w połowie 2017 r. Przyczyną braku wcześniejszej informacji jest fakt, iż skup tytoniu w Rzeczypospolitej Polskiej trwa od września roku zbiorów do co najmniej marca następnego roku kalendarzowego. W związku z tym poniższe dane dotyczą skupionej masy tytoniu uprawianego w 2016 r. do listopada włącznie.

Tab. 1 Średnie ważone ceny skupu surowca tytoniowego i jego masa w podziale na grupy użytkowe tytoniu

Grupa użytkowa odmian tytoniu	Ceny skupu [zł/kg]	Skupiona masa tytoniu [tys. t]
Tytoń jasny Virginia (grupa I)	10,28	14,60
Tytoń jasny Burley (grupa II)	6,88	1,11
Tytoń ciemny Puławski, Skroniowski (grupa III)	4,12	0,13
Tytoń ciemny typu Kentucky (grupa IV)	Brak danych	Brak danych

Źródło: Zintegrowany System Rolniczej Informacji Rynkowej

Porównując dane z powyżej tabeli z analogicznymi danymi z roku 2015, można stwierdzić, iż skupiona masa tytoniu Virginia była o 100% większa, a tytoniu Burley była o 1% większa. Zbiory tytoniu z 2015 r. były znacząco niższe niż zbiory z 2014 r. w związku z suszą panującą w sezonie wegetacyjnym w 2015 r. Natomiast ceny były odpowiednio o 7% i 6% wyższe.

1.4. PROWADZENIE BADAŃ MONITORINGOWYCH I URZĘDOWEJ KONTROLI ZAWARTOŚCI SUBSTANCJI SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA W WYROBACH TYTONIOWYCH, WPROWADZONYCH DO OBROTU HANDLOWEGO

Oddział Laboratoryjny ds. Krajowej Kontroli Substancji Szkodliwych w Wyrobach Tytoniowych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, w ramach badań monitoringowych i urzędowej kontroli zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia w wyrobach tytoniowych, wprowadzanych do obrotu handlowego, przeprowadził badania pilotażowe 63 próbek papierosów pobranych z obiektów, zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego. Przebadano próbki m.in. następujących producentów:

- 1) Imperial Tobacco Polska S.A. Jankowice k/Poznań;
- 2) Philip Morris Polska Kraków;
- 3) JTI Polska Sp. z o.o. Gostków Stary Wartkowice;
- 4) Orion Jerzy Czernek Jakubów Goszczyn;
- 5) British American Tobacco Polska Trading Sp. z o.o. Warszawa.

Nie stwierdzono przekroczenia tlenku węgla w badanych próbkach.

ZADANIE 2. SKUTECZNA OCHRONA PRZED DYMEM TYTONIOWYM

2.1. DOSKONALENIE ISTNIEJĄCYCH ROZWIĄZAŃ PRAWNYCH

Przyjęte przepisy ustawy z dnia 22 lipca 2016 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. poz. 1331), są kolejnym krokiem w kierunku realizacji skutecznej krajowej polityki antynikotynowej umożliwiającej ogłoszenie Rzeczypospolitej Polskiej krajem całkowicie wolnym od dymu tytoniowego. Najważniejszymi nowymi regulacjami wynikającymi bezpośrednio z przepisów implementowanej dyrektywy są:

- 1) ustanowienie zakazu wprowadzania do obrotu papierosów posiadających charakterystyczny aromat (wyjątkiem są papierosy mentolowe, na które ustanowiono w dyrektywie 6-letni okres przejściowy, tj. do 2020 r.);
- 2) wprowadzenie obowiązku umieszczania na opakowaniach wyrobów tytoniowych ostrzeżeń zdrowotnych zajmujących 65% zewnętrznego obszaru opakowania;
- 3) zobligowanie producentów lub importerów wyrobów tytoniowych do przekazywania wykazu wszystkich składników, używanych do produkcji wyrobów tytoniowych (obecnie obowiązek dotyczy przedstawiania wykazu wszystkich dodatków stosowanych w danym roku);
- 4) zwiększenie obowiązków sprawozdawczych dla producentów lub importerów wyrobów tytoniowych odnośnie dodatków znajdujących się w wykazie priorytetowym, który zostanie opracowany przez Komisję Europejską;
- 5) wprowadzenie oznakowania jednostkowych opakowań wyrobów tytoniowych w sposób umożliwiający rejestrowanie przemieszczeń tych opakowań, tak by można było śledzić ruch i pochodzenie wyrobów tytoniowych;
- 6) nałożenie obowiązku zgłoszenia przez producentów lub importerów (najpóźniej sześć miesięcy przed zamierzonym wprowadzeniem do obrotu krajowego) danych dotyczących nowatorskich wyrobów tytoniowych oraz papierosów elektronicznych lub pojemników zapasowych;

- 7) wprowadzenie zakazu reklamowania i promocji e-papierosów lub pojemników zapasowych;
- 8) wprowadzenie odpowiednich wymagań technicznych dla producentów lub importerów papierosów elektronicznych lub pojemników zapasowych;
- 9) wprowadzenie zakazu sprzedaży transgranicznej wyrobów tytoniowych oraz papierosów elektronicznych lub pojemników zapasowych na odległość, w tym za pośrednictwem Internetu.

Przy pracach nad nowelizacją ustawy Rzeczypospolita Polska wprowadziła następujące regulacje bezpośrednio niezwiązane z wdrażanymi przepisami dyrektywy:

- 1) wprowadzenie zakazu sprzedaży papierosów elektronicznych młodzieży poniżej 18. roku życia;
- 2) wprowadzenie w miejscach sprzedaży ostrzeżeń tekstowych dotyczących zakazu sprzedaży elektronicznych papierosów osobom poniżej 18. roku życia;
- 3) ograniczenie miejsc palenia papierosów elektronicznych analogicznie do obecnie obowiązującego zakazu palenia wyrobów tytoniowych w miejscach publicznych;
- 4) wprowadzenie zakazu sprzedaży papierosów elektronicznych lub pojemników zapasowych na terenie podmiotów wykonujących działalność leczniczą, szkół i placówek oświatowo-wychowawczych oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych, a także w automatach.

Nawiązując do ww. informacji należy zaznaczyć, że zgodnie z danymi Raportu z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu, zrealizowanego przez TNS Polska dla Głównego Inspektoratu Sanitarnego w 2015 r., mimo obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej zakazu reklamy wyrobów tytoniowych, co trzeci palacz tego rodzaju wyrobów tytoniowych spotykał się z promocją i marketingiem papierosów, w szczególności w punktach ich sprzedaży.

Wynika to z faktu, iż przepisy dotyczące zakazu reklamy wyrobów tytoniowych w Rzeczypospolitej Polskiej były powszechnie łamane przez przedsiębiorców, poprzez umieszczanie tzw. „informacji o wyrobach tytoniowych” jako metody umożliwiającej reklamę tych wyrobów w każdym punkcie sprzedaży wyrobów tytoniowych. W związku z tym, że jedynie całkowity zakaz reklamowania i promowania wyrobów tytoniowych może spowodować obniżenie palenia tytoniu i ochronić ludzi, a w szczególności młodzież, przed wpływem agresywnych strategii marketingowych stosowanych przez przemysł tytoniowy. Z inicjatywy resortu zdrowia, w ramach działań związanych z implementacją do prawa

krajowego przepisów omawianej dyrektywy podjęto decyzję o wykreśleniu z przepisów omawianej ustawy wspomianej definicji „informacji o wyrobach tytoniowych”.

Wyżej wymienione działanie spowodowało ostry sprzeciw lobby tytoniowego sugerującego, że wprowadzenie całkowitego zakazu reklamy w punktach sprzedaży wyrobów tytoniowych przyczyni się do wzrostu tzw. „szarej strefy”. Warto jednoznacznie zaznaczyć, że resort zdrowia stoi na stanowisku, iż wielkość szarej strefy nie jest uwarunkowana atrakcyjnymi opakowaniami, czy też ciekawszymi materiałami promocyjnymi wyrobów tytoniowych, a tylko i wyłącznie ceną tego rodzaju nielegalnych produktów i ich dostępnością na rynku.

Biorąc pod uwagę wysoki poziom ochrony zdrowia, zwłaszcza w odniesieniu do ludzi młodych, koniecznym stało się również opracowanie regulacji przeciwdziałających sprzedaży wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych, jakimi są papierosy elektroniczne, dzieciom i młodzieży poprzez przyjęcie odpowiednich środków ustanawiających i egzekwujących odpowiednie ograniczenia wiekowe. Konsekwencją tych zmian jest także odpowiednia zmiana, która odnosi się do ograniczenia miejsc, w których można palić papierosy elektroniczne. W szczególności do miejsc gdzie przebywają osoby młode tj.: terenów jednostek systemu oświaty oraz uczelni lub miejsc przeznaczonych do zabaw dzieci, analogicznie do obecnie obowiązujących zakazów palenia wyrobów tytoniowych, zgodnie z art. 5 obecnej ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Warto podkreślić, że Rzeczypospolita Polska znalazła się w gronie państw członkowskich Unii Europejskiej, które przy okazji implementacji wspomianej tzw. nowej dyrektywy tytoniowej wprowadziły przedmiotowy zakaz palenia elektronicznych papierosów, analogicznie do obowiązujących zakazów palenia wyrobów tytoniowych, potwierdzając tym samym swoją konsekwencję w działaniach związanych z ograniczeniem narażenia milionów Polaków na szkodliwe działania wszelkich wyrobów bezpośrednio powiązanych z wyrobami tytoniowymi.

Kolejną kwestią, która została uregulowana w Rzeczypospolitej Polskiej, przy okazji implementacji wspomianej dyrektywy są przepisy zakazujące sprzedaży na odległość, w tym transgranicznej sprzedaży, wyrobów tytoniowych oraz elektronicznych papierosów. Przyjęty kierunek jest zgodny z zasadą dotyczącą ostrożności przy stosowaniu toksycznej, trującej substancji jaką jest nikotyna. Ponadto takie rozwiązanie wprowadzi istotne ograniczenia w dostępności do elektronicznych papierosów oraz płynów do ich napełniania osobom nieletnim. Mając powyższe na uwadze różnego rodzaju propozycje polegające na rejestrowaniu

podmiotów podejmujących sprzedaż wysyłkową oraz wprowadzaniu urządzeń weryfikujących wiek klienta nie zasługują na akceptację ze względu na iluzoryczność kontroli i nieskuteczność ograniczenia możliwości zakupu przez osoby nieuprawnione.

Należy również podkreślić, że wszystkie zaproponowane nowe regulacje prawne w projekcie nowelizacji ustawy o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, w tym regulacje dotyczące zakazu palenia elektronicznych papierosów w miejscach publicznych, zostały jednoznacznie poparte przez Członków Komitetu Zdrowia Publicznego Polskiej Akademii Nauk, Biuro Światowej Organizacji Zdrowia w Polsce, Członków Zarządu Polskiego Towarzystwa Kardio-Torakochirurgów oraz przedstawicieli Rady do spraw Zdrowia Publicznego.

2.2. PRZEPROWADZANIE KAMPANII INFORMACYJNYCH POPRZEDZAJĄCYCH I TOWARZYSZĄCYCH WPROWADZENIU NOWYCH ROZWIĄZAŃ PRAWNYCH

Działania na poziomie ogólnopolskim nie były podejmowane. Wojewódzkie i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne informowały o zmianie prawa na poziomie lokalnym.

2.3. MOBILIZOWANIE ŚRODOWISK LOKALNYCH (MIASTA, POWIATY, GMINY) DO REALIZACJI WŁASNYCH PROJEKTÓW MAJĄCYCH NA CELU TWORZENIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ WOLNEJ OD DYMU TYTONIOWEGO

Jednostki Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach współpracy nad tworzeniem przestrzeni wolnej od dymu tytoniowego zawierały lokalne koalicje antytytoniowe oraz współdziałały z licznymi instytucjami. Podejmowano współpracę z przedstawicielami władz jednostek samorządowych, kuratoriów oświaty, placówek oświatowo-wychowawczych, uczelni, Straży Miejskiej, komend wojewódzkich i miejskich policji.

Jednostki samorządowe, poprzez współpracę z wojewódzkimi i powiatowymi stacjami sanitarno-epidemiologicznymi, były mobilizowane do tworzenia przestrzeni publicznych wolnych od dymu tytoniowego. Na samorządowych stronach internetowych były umieszczane materiały edukacyjno-informacyjne przygotowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Przedstawiciele samorządów brali udział w szkoleniach, naradach podsumowujących oraz wdrażających programy o tematyce antytytoniowej oraz innych inicjatywach (np. eventy, konkursy, akcje letnie) realizowanych w ramach POZNPT.

Państwowa Inspekcja Sanitarna współpracowała na rzecz ograniczenia palenia tytoniu na

terenie kraju z organizacjami pozarządowymi, wojewódzkimi centrami onkologii, ośrodkami kultury, ośrodkami pomocy społecznej, podmiotami leczniczymi, oddziałami Narodowego Funduszu Zdrowia, okręgowymi izbami pielęgniarek i położnych, Strażą Miejską, Policją.

Współpraca z lokalnymi mediami oraz patronaty miast nad podejmowanymi działaniami w obszarze profilaktyki palenia tytoniu pozwoliły na dotarcie do szerokiego grona odbiorców. Liczne artykuły, wywiady, audycje i spoty telewizyjne wzmocniły podjęte inicjatywy i działania prozdrowotne.

Partnerami działań były często również Zakłady Komunikacji Miejskiej, które użyczały tablic reklamowych i monitory LCD w celu emisji spotów i nagłośnienia realizowanych przedsięwzięć.

Kontynuowano współpracę ze spółdzielniami mieszkaniowymi oraz zakładami gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, w zakresie znakowania stref wolnych od dymu tytoniowego. Znakowano place zabaw dla dzieci oraz przystanki komunikacji miejskiej.

Do zarządów wspólnot mieszkaniowych i spółdzielni były kierowane wnioski o tworzenie stref wolnych od dymu tytoniowego w częściach wspólnych budynków mieszkalnych, jak na przykład klatki schodowe.

2.4. MOBILIZOWANIE I WSPIERANIE ZAKŁADÓW PRACY W TWORZENIU BEZPIECZNYCH I HIGIENICZNYCH WARUNKÓW PRACY Z UWZGLĘDNIENIEM PEŁNEJ OCHRONY PRZED DYMEM TYTONIOWYM

W ramach realizacji zadań POZNPT za rok 2016 Państwowa Inspekcja Sanitarna Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji przeprowadziła łącznie 1083 działania (w tym: 92 wykłady, 446 szkoleń, 545 innych działań np. gazetki, plakaty) dla 15815 słuchaczy (w tym: w obiektach Policji – 599 działań dla 10691 funkcjonariuszy, w Państwowej Straży Pożarnej – 304 działania dla 4399 funkcjonariuszy, w Służbie Granicznej – 142 działania dla 199 funkcjonariuszy i w samodzielnych publicznych zakładach opieki zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji – 20 działań dla 379 osób), a w innych nadzorowanych obiektach – 18 działań dla 147 osób.

Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji poza realizacją zadań ustawowych, ukierunkowano m. in. na przestrzeganie przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 maja 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów

oraz w środkach przewozu osób podlegających ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych (Dz. U. poz. 564). W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono uchybień w tym zakresie. Pojazdy służbowe oznakowane posiadają informację w formie graficznej i tekstowej o zakazie palenia w pojazdach. W każdym skontrolowanym budynku znajduje się informacja o zakazie palenia na terenie obiektu. Jest ona umieszczona na frontowej stronie budynków lub w poczekalniach dla petentów.

W pomieszczeniach przeznaczonych dla osób zatrzymanych oraz w celach aresztu etapowego wydzielone są i oznakowane pomieszczenia z informacją „cela dla palących”. Pomieszczenia te ze względów bezpieczeństwa posiadają wyłącznie wentylację naturalną (otwierane okna), w tym grawitacyjną.

W obiektach Policijnej Izby Dziecka obowiązuje zakaz palenia tytoniu (informację słowną i graficzną umieszczono na drzwiach wejściowych do budynków). Na zewnątrz budynków wyznaczono miejsca, w których funkcjonariusze i pracownicy mogą używać wyrobów tytoniowych.

W ramach prowadzonych kontroli sanitarnych sprawdzano miejsca wyznaczone przez zarządzającego obiektem do palenia oraz pełnoprofilowe palarnie, weryfikowano, czy zorganizowane są w sposób uwzględniający wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy oraz skutecznie chronią przed dymem tytoniowym pracowników niepalących. Kontrolowano spełnienie wymogów w zakresie właściwej i skutecznej wentylacji w tych pomieszczeniach, ich lokalizacji i oznakowania. Z braku właściwie zorganizowanej palarni wyznaczano miejsce na zewnątrz obiektu.

W obiektach użyteczności publicznej wszystkich rodzajów służb, podmiotach leczniczych i obiektach, w których udzielane są świadczenia zdrowotne oraz w obiektach gastronomicznych, w których obowiązuje zakaz palenia wyrobów tytoniowych, umieszczone są w widocznych miejscach oznaczenia słowne i graficzne informujące o zakazie palenia wyrobów tytoniowych.

Sprzedaż wyrobów tytoniowych w podlegających kontroli jednostkach prowadzona jest w obiektach innych, gdzie umieszczona jest czytelna informacja: „Zakaz sprzedaży wyrobów tytoniowych osobom do lat 18”.

Nieodzownym elementem przedmiotowych kontroli sanitarnych były stałe działania oświatowe i promowanie stylu pracy „bez papierosa”. Istotnym działaniem było również kontynuowanie propagowania przez kierowników obiektów resortowych sposobu bycia wolnego od nałogu palenia papierosów, głównie w celu ochrony prawa niepalących do pracy

w strefach wolnych od dymu tytoniowego. Kierujący jednostkami utrzymywali pogląd, iż wprowadzenie zakazu palenia papierosów na terenie zajmowanym przez obiekty tworzy warunki organizacyjne zachęcające do porzucenia nałogu, i jak oceniali, przyczynia się do zmniejszenia liczby wypalanych papierosów i zmniejszenia ilości osób palących.

W kolejnych latach w obiektach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji planowana jest kontynuacja działań w zakresie profilaktyki palenia tytoniu, zgodnie z celami i zadaniami określonymi w POZNPT, z naciskiem na edukację młodszego pokolenia funkcjonariuszy – tematyka związana ze szkodliwością palenia tytoniu zajmuje stałe miejsce w prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wykładach dla wszystkich słuchaczy kursów podstawowych, odbywających się w szkołach policyjnych.

Dużym osiągnięciem uzyskanym w ciągu ostatnich lat – jest praktyczne wyeliminowanie palenia tytoniu na terenie obiektów ochrony zdrowia MSWiA (dotyczy to zarówno personelu, jak też pacjentów).

Szerzenie oświaty zdrowotnej nie odbędzie się bez aktywnego udziału i poparcia służb odpowiedzialnych za realizację zagadnień bhp w jednostkach resortowych wraz z ich kierownictwem.

W trakcie działalności kontrolnej w obiektach, wzorem lat ubiegłych, kontynuowana będzie działalność edukacyjna dla osób palących w formie instruktaży, czy ulotek z informacjami o następstwach zdrowotnych palenia tytoniu.

Ponadto w ramach sprawowanego bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymogów higieniczno-sanitarnych, kontynuowane będą kolejne kontrole, obejmujące przestrzeganie zakazu palenia wyrobów tytoniowych, w tym nowatorskich wyrobów tytoniowych i palenia papierosów elektronicznych, w miejscach użyteczności publicznej, miejscach służby i pracy, w celu eliminacji narażenia na dym tytoniowy osób niepalących.

2.5. SYSTEMATYCZNA I SKUTECZNA EGZEKUCJA PRZESTRZEGANIA PRZEPISÓW USTAWY O OCHRONIE ZDROWIA PRZED NASTĘPSTWAMI UŻYWANIA TYTONIU I WYROBÓW TYTONIOWYCH

Państwowa Inspekcja Sanitarna w ramach sprawowania bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymogów higieniczno-sanitarnych prowadziła systematyczne kontrole w zakresie przestrzegania zakazu palenia w miejscach użyteczności publicznej.

Podstawę prawną przeprowadzania kontroli stanowi § 2 pkt 8 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 października 2002 r. w sprawie nadania funkcjonariuszom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 282), zgodnie z którym funkcjonariuszom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nadaje się uprawnienia do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia określone w art. 13 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Kontrole były prowadzone w miejscach użyteczności publicznej określonych w art. 5 ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, tj.:

- 1) na terenie zakładów leczniczych podmiotów leczniczych i w pomieszczeniach innych obiektów, w których są udzielane świadczenia zdrowotne, oraz na terenie jednostek organizacyjnych systemu oświaty, o których mowa w przepisach o systemie oświaty;
- 2) na terenie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej;
- 3) na terenie uczelni;
- 4) w pomieszczeniach zakładów pracy innych niż wymienione w pkt 1 i 2;
- 5) w pomieszczeniach obiektów kultury i wypoczynku do użytku publicznego;
- 6) w lokalach gastronomiczno-rozrywkowych;
- 7) w środkach pasażerskiego transportu publicznego oraz w obiektach służących obsłudze podróżnych;
- 8) na przystankach komunikacji publicznej;
- 9) w pomieszczeniach obiektów sportowych;
- 10) w ogólnodostępnych miejscach przeznaczonych do zabaw dzieci;
- 11) w innych pomieszczeniach dostępnych do użytku publicznego.

W 2016 r. przeprowadzono łącznie 282 358 kontroli, w trakcie których sprawdzano przestrzeganie zakazu palenia tytoniu w Rzeczypospolitej Polskiej.

Z wykonanych kontroli wynika, że ustawa jest stosowana w 99,95% (n=282 225 zakładów) obiektów użyteczności publicznej. Natomiast w 0,05% skontrolowanych zakładów (n=133 zakładów) stwierdzono nieprzestrzeganie przepisów ustawy.

Ze wszystkich przypadków, najliczniejszą grupą obiektów, w których nie są przestrzegane przepisy ustawy, były zakłady pracy – 36,1% (n=48), co stanowiło 0,07% wszystkich skontrolowanych obiektów tego typu (n=68 035). Kolejną grupą obiektów były obiekty służące

obsłudze podróŜnych, w których odsetek ten wyniósł 25,6% (n=34), co stanowiło 0,6% wszystkich skontrolowanych obiektów tego typu (n=5 531). Ustawa była przestrzegana w 100% uczelni, których skontrolowano 686.

Tab. 2 Liczba zakładów realizujących ustawę

L.p.	Rodzaj zakładu	Liczba kontrolowanych zakładów	Liczba zakładów, w których ustawa jest realizowana		Liczba zakładów, gdzie ustawa nie jest realizowana	
			ogółem	w tym z wykorzystaniem palarni (i/lub sali dla osób palących w lokalu gastronomiczno - rozrywkowym)	ogółnie	Odsetek obiektów, w których ustawa nie jest realizowana [%]
1	Zakłady lecznicze podmiotów leczniczych	49 040	49 037	0	3	0,01
2	Jednostki organizacyjne systemu oświaty	45 902	45 892	0	10	0,02
3	Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	3 271	3 270	364	1	0,03
4	Uczelnie	686	686	15	0	0,00
5	Zakłady pracy	68 248	68 200	1 301	48	0,07
6	Obiekty kultury i wypoczynku	14 438	14 435	42	3	0,02
7	Lokale gastronomiczno-rozrywkowe	41 477	41 455	630	22	0,05
8	Obiekty słuŜące obsłudze podróŜnych	5 565	5 531	17	34	0,61
9	Pomieszczenia obiektów sportowych	2 674	2 673	13	1	0,04
10	Inne pomieszczenia uŜytku publicznego	51 057	51 046	116	11	0,02
11	Razem	282 358	282 225	2 507	133	0,05

Odsetek lokali gastronomiczno-rozrywkowych, w których ustawa była realizowana z wykorzystaniem palarni (i/lub sali dla osób palących w lokalu gastronomiczno-rozrywkowym) wyniósł 1,5% (n=630). Wśród wszystkich skontrolowanych obiektów, najliczniejszą grupą posiadającą palarnie były zakłady pracy – 1 301. Następną grupą wśród posiadających palarnię (lub salę dla osób palących) były lokale gastronomiczno-rozrywkowe.

W 2016 r. przeprowadzono ogółem 20 kontroli interwencyjnych, z czego najwięcej (n=9) w lokalach gastronomiczno-rozrywkowych, następnie w zakładach pracy (n=5) i w podmiotach leczniczych (n=3). Jednostki Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2016 r. wystawiły łącznie

321 mandatów, na łączną kwotę 13 000,00 zł za łamanie zakazu palenia i za nieumieszczenie znaku zakazu palenia w miejscach objętych zakazem.

W związku z wprowadzeniem nowelizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, wprowadzono zakaz palenia e-papierosów w miejscach publicznych oraz obowiązek umieszczenia znaku zakazu palenia e-papierosów. Od momentu wprowadzenia ustawy pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w trakcie kontroli nie stwierdzili konieczności wystawienia mandatów za złamanie zakazu palenia papierosów elektronicznych lub za nieumieszczenie znaku zakazu palenia.

ZADANIE 3. OFEROWANIE POMOCY W LECZENIU UZALEŻNIENIA OD TYTONIU

3.1. ORGANIZACJA SZKOLEŃ DLA PERSONELU MEDYCZNEGO, NA KTÓRYCH PORUSZANA JEST PROBLEMATYKA SZKODLIWOŚCI PALENIA TYTONIU ORAZ PROBLEMATYKA PRZEPROWADZANIA MINIMALNYCH INTERWENCJI ANTYTYTONIOWYCH

Pracownia Prewencji Pierwotnej Zakładu Epidemiologii i Prewencji Nowotworów w COI, przygotowała i zorganizowała jedno certyfikowane seminarium szkoleniowe z zakresu diagnostyki i leczenia zespołu uzależnienia od tytoniu (ZUT) dla lekarzy i pielęgniarek. Szkolenie odbyło się w dniu 18 listopada 2016 r. w Krakowie w ramach IX edycji Konferencji Naukowej Sekcji Prewencji i Epidemiologii Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego „Kardiologia Prewencyjna”. W szkoleniu wzięło udział 55 osób, a 46 uzyskało certyfikaty uprawniające do kontraktowania świadczeń z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie leczenia zespołu uzależnienia od tytoniu.

3.2. ZAPEWNIENIE OSOBOM PALĄCYM DOSTĘPU DO SPECJALISTYCZNEJ TERAPII

Świadczenia w zakresie leczenia uzależnienia od tytoniu, w niemal niezmienionej od roku 2008 formie, kontraktowane są przez Narodowy Fundusz Zdrowia w rodzaju: psychiatria i leczenie uzależnień; w poradniach leczenia uzależnień i w poradniach leczenia uzależnienia od tytoniu oraz uzupełniająco w rodzaju: profilaktyczne programy zdrowotne jako program profilaktyki chorób odytoniowych (w tym przewlekłej obturacyjnej choroby płuc – POChP).

ETAP PODSTAWOWY

Etap podstawowy programu profilaktyki chorób odtytoniowych adresowany jest do osób powyżej 18. roku życia palących papierosy, w tym – w zakresie diagnostyki POChP – do kobiet i mężczyzn pomiędzy 40 a 65 rokiem życia, którzy nie mieli wykonanych badań spirometrycznych w ramach programu profilaktyki POChP w okresie ostatnich 36 miesięcy, u których nie zdiagnozowano wcześniej, w sposób potwierdzony badaniem spirometrycznym, POChP (lub przewlekłego zapalenia oskrzeli lub rozedmy). Program obejmuje zebranie wywiadu dotyczącego palenia tytoniu, z uwzględnieniem: wieku rozpoczęcia palenia, liczby lat palenia, liczby wypalanych papierosów dziennie, liczby prób zaprzestania palenia i czasu ich trwania, chęci zaprzestania palenia i wiary w sukces oraz ocenę poziomu uzależnienia od tytoniu; badanie przedmiotowe i podmiotowe; badanie spirometryczne u osób w wieku 40-65 lat oraz edukację dotyczącą skutków zdrowotnych palenia tytoniu.

Na podstawie zebranych danych planuje się i prowadzi terapię odwykową dla świadczeniobiorców, którzy wykażą gotowość rzucenia palenia w okresie najbliższych 30 dni, a w przypadku braku motywacji do zaprzestania palenia – należy zidentyfikować powód i uświadomić świadczeniobiorcy zagrożenia chorobami odtytoniowymi.

Tab. 3 Realizacja etapu podstawowego programu profilaktyki chorób odtytoniowych (w tym POChP)

Nazwa oddziału wojewódzkiego NFZ	PORADNICTWO ANTNIKOTYNOWE				PORADNICTWO ANTNIKOTYNOWE Z WYKONANIEM BADAŃ SPIROMETRYCZNEGO			
	Liczba sfinansowanych świadczeń	Wartość sfinansowanych świadczeń (w zł)	Liczba pacjentów	Liczba świadczeniodawców	Liczba sfinansowanych świadczeń	Wartość sfinansowanych świadczeń (w zł)	Liczba pacjentów	Liczba świadczeniodawców
DOLNOŚLĄSKI	26	312,00	28	5	44	1 056,00	61	6
KUJAWSKO-POMORSKI	143	2 145,00	179	8	575	17 250,00	620	18
LUBELSKI	12	163,80	23	5	77	2 060,00	139	8
LUBUSKI	8	105,10	8	2	19	486,00	23	3
ŁÓDZKI	14	182,00	15	2	73	1 898,00	126	6
MAŁOPOLSKI	23	269,10	23	1	30	700,92	40	2
MAZOWIECKI	610	8 540,00	664	8	594	16 500,40	708	12
OPOLSKI	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
PODKARPACKI	17	264,00	17	2	22	680,00	22	2
POMORSKI	38	492,80	38	3	265	7 322,00	309	3
ŚLĄSKI	543	6 977,02	560	17	649	16 611,32	722	17

ŚWIĘTOKRZYSKI	541	7 574,00	848	3	302	8 424,00	339	4
WARMIŃSKO-MAZURSKI	13	208,00	13	3	49	1 568,00	50	4
WIELKOPOLSKI	165	2 145,00	167	6	250	6 500,00	254	11
ZACHODNIOPOMORSKI	220	2 998,10	220	5	194	5 290,60	197	5
Razem	2 373	32 375,92	2 803	70	3 143	86 347,24	3 610	101

ETAP SPECJALISTYCZNY

Etap specjalistyczny programu adresowany jest do osób powyżej 18 roku życia uzależnionych od tytoniu (ICD-10: F17), skierowanych z etapu podstawowego programu, lub z oddziału szpitalnego oraz zgłaszających się bez skierowania. Świadczeniobiorca może być objęty leczeniem w ramach programu tylko raz.

Program obejmuje zebranie wywiadu dotyczącego palenia tytoniu, z uwzględnieniem: wieku rozpoczęcia palenia, liczby lat palenia, liczby wypalanych papierosów dziennie, liczby prób zaprzestania palenia i czas ich trwania, chęci zaprzestania palenia i wiary w skuteczne zaprzestanie palenia, w a przypadku osób skierowanych z etapu podstawowego – ocenę informacji zebranych o świadczeniobiorcy w etapie podstawowym i ich aktualizację, a następnie przeprowadzenie testów oceniających poziom uzależnienia od tytoniu, motywacji do zaprzestania palenia, depresji, objawów abstynencji oraz badanie przedmiotowe i podmiotowe, jak również badanie poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu. W oparciu o powyższe planuje się schemat leczenia (farmakoterapię lub psychoterapię) i prowadzi terapię.

Tab. 4 Realizacja etapu specjalistycznego programu profilaktyki chorób odtyniowych (w tym POChP) w podziale na oddziały wojewódzkie

Nazwa oddziału wojewódzkiego NFZ	Wartość sfinansowanych świadczeń	Liczba świadczeniodawców	Liczba pacjentów
lubelski	8 757,70	2	279
małopolski	42,50	1	1
mazowiecki	14 173,00	3	180
pomorski	27 618,00	3	524
śląski	1 200,50	2	29
świętokrzyski	22 280,00	2	473
wielkopolski	14 606,40	1	117
Razem	88 678,10	14	1 603

Tab. 5 Realizacja etapu specjalistycznego programu profilaktyki chorób odtytoniowych (w tym POChP) w podziale na procedury

Nazwa świadczenia	Liczba świadczeń
porada kontrolna na etapie specjalistycznym (po 3, 6, 12 m-cach)	846
porada kontrolna w cyklu leczenia farmakologicznego	87
porada kontrolna w cyklu psychoterapii grupowej lub indywidualnej	28
porada wstępna na etapie specjalistycznym	1 068
sesja psychoterapii grupowej (udział 1 osoby)	2
sesja psychoterapii indywidualnej	355

Tab. 6 Realizacja świadczeń w poradni leczenia uzależnień (1740) dla rozpoznania F17

Nazwa oddziału wojewódzkiego NFZ	Liczba sfinansowanych świadczeń	Wartość sfinansowanych świadczeń (w zł)	Liczba pacjentów	Liczba świadczeniodawców
dolnośląski	137	12 798,00	21	4
kujawsko-pomorski	14	1 326,00	4	2
lubelski	183	12 760,00	46	3
lubuski	4	279,90	3	2
łódzki	110	6 476,39	34	7
małopolski	191	13 674,27	35	14
mazowiecki	50	3 944,36	28	8
opolski	27	1 164,39	5	3
podlaski	6	428,40	2	1
pomorski	45	3 294,18	8	2
śląski	2	178,50	1	1
świętokrzyski	110	8 262,60	35	6
warmińsko-mazurski	7	624,00	2	1
wielkopolski	724	60 768,10	119	15
Razem	1 610	125 979,09	343	69

Tab. 7. Realizacja świadczeń w poradni uzależnienia od substancji psychoaktywnych (1746) dla rozpoznania F17

Nazwa Oddziału Wojewódzkiego NFZ	Liczba sfinansowanych świadczeń	Wartość sfinansowanych świadczeń (w zł)	Liczba pacjentów	Liczba świadczeniodawców
dolnośląski	6	324,00	4	3
lubelski	85	6 681,45	27	5
lubuski	1	54,00	1	1
małopolski	42	3 468,60	5	1
mazowiecki	47	3 510,00	14	3
podlaski	25	1 955,00	7	1
pomorski	59	2 991,45	9	1
śląski	222	20 439,00	43	4

warmińsko-mazurski	5	352,80	4	1
wielkopolski	17	1 464,00	8	1
zachodniopomorski	54	3 918,50	6	2
Razem	563	45 159,80	128	23

Tab. 8 Realizacja świadczeń w poradni antynikotynowej (1742)

Nazwa Oddziału Wojewódzkiego NFZ	Liczba sfinansowanych świadczeń	Wartość sfinansowanych świadczeń (w zł)	Liczba pacjentów	Liczba świadczeniodawców
lubelski	502	42 480,00	57	1
lubuski	818	79 506,00	151	2
mazowiecki	354	13 490,50	167	2
pomorski	49	2 410,00	48	1
śląski	847	69 174,50	109	5
Razem	2 570	207 061	532	11

3.3. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ TELEFONICZNĄ PORADNIĘ POMOCY PALĄCYM

Telefoniczna Poradnia Pomocy Palącym (TPPP) jest specjalistyczną placówką od niemal 20 lat oferującą pomoc osobom zainteresowanym rzuceniem palenia. Celem i misją TPPP jest dostarczanie pomocy i wsparcia osobom walczącym z uzależnieniem od tytoniu przez udzielanie informacji na temat uzależnienia oraz wspomaganie procesu rzucania palenia. Łącząc funkcje telefonu zaufania, poradni i telefonu informacyjnego jest instytucją unikatową w skali kraju. TPPP funkcjonuje przy Zakładzie Epidemiologii i Prewencji Nowotworów COI. Personel TPPP stanowią osoby z wyższym wykształceniem kierunkowym (psycholodzy, pedagodzy, terapeuci), które dodatkowo ukończyły specjalistyczne szkolenia z zakresu poradnictwa oraz leczenia uzależnienia od tytoniu. Działanie TPPP jest jednym z zadań finansowanych przez Ministra Zdrowia w ramach programu wieloletniego pn. Narodowy Program Zwalczania Chorób Nowotworowych, w zakresie zadania pn. prowadzenie Telefonicznej Poradni Pomocy Palącym.

TPPP działała w roku 2016, wykorzystując trzy linie telefoniczne. Połączenia obsługiwane były przez dwa numery: 801 108 108 – dla połączeń z telefonów stacjonarnych i komórkowych oraz 22 211 80 15 – dla połączeń z telefonów komórkowych. W 2016 r. tryb pracy TPPP dostosowany został do przewidywanego zwiększenia liczby realizowanych przez TPPP porad, co związane jest z wdrażaniem postanowień dyrektywy 2014/40/UE oraz nowelizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów

tytoniowych z dnia 22 lipca 2016 r.

W okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. w TPPP udzielono 5679 konsultacji telefonicznych, w tym 4995 reaktywnych oraz 654 konsultacji proaktywnych (osoby objęte serwisem terapeutycznym, do których dzwonią konsultanci). Konsultanci udzielali informacji i porad osobom, których dotyczy problem uzależnienia od tytoniu. Wśród osób korzystających z usług TPPP były głównie osoby palące tytoń lub korzystające z e-papierosów, rzucające palenie oraz osoby, które zaprzestały palenia i potrzebowały wsparcia w utrzymaniu abstynencji. Odrębną grupę stanowiły osoby niepalące, które poszukiwały różnych form pomocy i informacji dla swoich bliskich, uzależnionych od tytoniu. Prowadzona jest baza danych zawierająca informacje dotyczące realizowanych połączeń.

TPPP obsługuje również stronę www.jakrzucicpalenie.pl i profil na portalu Facebook. Regularnie tworzone i publikowane były nowe treści związane z tematyką strony i profilu na portalu społecznościowym. Na stronie www.jakrzucicpalenie.pl w 2016 r. odnotowano 1 757 518 odsłon, a posty na portalu Facebook osiągały poziom 440 „polubień”. Poprzez stronę internetową realizowane jest poradnictwo w poradni internetowej (w zakładce „Porady Eksperta”). W roku 2016 odpowiedziano na 208 listów. Poradnictwo dotyczyło głównie poszczególnych metod rzucania palenia, środków farmakologicznych wspierających proces rzucania palenia lub sposobów łagodzenia objawów odstawiennych. Internauci interesowali się też zagadnieniami związanymi z problemem utrzymania prawidłowej masy ciała, utrzymywaniem się uczucia rozdrażnienia i napięcia, problemem utrzymywania się chęci palenia i występowaniem symptomów nawrotu. Nadsyłano również pytania od osób niepalących dotyczące sposobów motywowania bliskich do rzucenia palenia.

ZADANIE 4. INFORMOWANIE I OSTRZEGANIE O RYZYKU ZDROWOTNYM ZWIĄZANYM Z UŻYWANIEM TYTONIU

4.1. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Departament Wojskowej Służby Zdrowia Ministerstwa Obrony Narodowej zorganizował w 2016 r. 20 szkoleń profilaktyki nikotynowej w jednostkach wojskowych na terenie całego kraju dla żołnierzy zawodowych i pracowników wojska. Zgodnie z obowiązującymi wymogami profilaktyki edukacyjnej, zajęcia szkoleniowe były prowadzone metodą wykładowo-warsztatową oraz były na bieżąco poddawane ewaluacji – uczestnicy szkoleń wypełniali

ankiety ewaluacyjne (przed i po zajęciach). Szkolenia odbywały się w wymiarze co najmniej 3 godzin lekcyjnych każde. W trakcie zajęć realizatorzy szkoleń rozdali uczestnikom i pozostawili w jednostkach wojskowych 5000 egzemplarzy materiałów edukacyjnych w formie ulotek antynikotynowych. Ogólny koszt przeprowadzenia powyższych szkoleń (wraz z kosztem materiałów edukacyjnych) wyniósł 48 750,00 zł. Łącznie w powyższych szkoleniach uczestniczyło 1261 osób (w tym 1247 żołnierzy zawodowych oraz 14 pracowników wojska).

** Więcej informacji na powyższy temat, pochodzących z Rodzajów Sił Zbrojnych RP, zostanie przesłanych w terminie późniejszym, gdy jednostki wojskowe przekażą szczegółowe informacje o swoich przedsięwzięciach profilaktyki nikotynowej w 2016 r.*

4.2. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ CENTRALNY ZARZĄD SŁUŻBY WIĘZIENNEJ

DZIAŁANIA SKIEROWANE DO OSÓB OSADZONYCH W ZAKŁADACH KARNYCH I ARESZTACH ŚLED CZYCH

Działania edukacyjne wobec osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych prowadzone były w następujących formach:

1) audycje w radiowęźle:

- „Palenie tytoniu a zdrowie człowieka”,
- „Jak walczyć z nałogiem”,
- „Nałogowe palenie tytoniu”,
- „Rzuć palenie”,
- „Dziękuję ale ja się nie truję”,
- „Szybka piłka”,
- „Przyszłość zaczyna się dzisiaj, nie jutro”,
- „Zdrowy styl życia”,
- „Być kobietą”,
- „Życie bez uzależnień”,
- „Dobre samopoczucie”,
- „Drogowskaz”,
- „Nigdy nie jest za późno”,
- „Higiena i promocja zdrowia”,

- „Co mogą ci zrobić papierosy”,
- „Żyj zdrowo”,
- „Skutki palenia tytoniu”,
- „Dlaczego nie należy palić”,
- „Jak poradzić sobie z nałogiem palenia tytoniu”,
- „Dlaczego warto rzucić palenie”;

2) bezpośrednie werbalne i zindywidualizowane porady kierowane do palących pacjentów podczas ich wizyt w ambulatoriach zakładów karnych i aresztów śledczych lub podczas pobytu w przywieziennych szpitalach;

3) warsztaty psychoedukacyjne i psychoterapeutyczne;

4) wykłady o tematyce dotyczącej szkodliwości palenia tytoniu realizowane przez kadrę więziennictwa oraz przez prelegentów zewnętrznych;

5) pogadanki dla grup osób osadzonych w oddziałach terapeutycznych oraz w oddziałach penitencjarnych;

6) szkolenia edukacyjne dla kobiet w ciąży i matek wychowujących dzieci w Domach Matki i Dziecka o szkodliwości nałogu tytoniowego na rozwój płodu i psycho-fizyczny rozwój dzieci matek palących;

7) udostępnianie drukowanych materiałów edukacyjnych (broszury, ulotki, plakaty);

8) tematyczne konkursy wiedzy i quizy edukacyjne promujące zdrowy styl życia;

9) tematyczne spektakle teatralne;

10) programy edukacyjne oraz programy promocji zdrowia w tym:

- program „Z każdym buchem stajesz się duchem”,
- program „Białołęka bez dymu”,
- program „Szlachetne zdrowie”,
- program „Życie wolne od uzależnień”,
- program „Żyję zdrowo”,
- program „Zdrówko”,
- program „Żyj zdrowo, ciesz się życiem”,
- program „Readaptacja społeczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom”,
- program „W zdrowym ciele nowy Ja”,
- program „Ponure fakty o paleniu papierosów”,
- program „Palenie służy do zabijania nie do szpanowania”,
- program „Tytoń albo zdrowie”,

- program „Katharsis Novus”,
- program „Palić nie palić”,
- program „Bądź zdrow”,
- program „Wolni od dymu - wolni od nałogu”,
- program „Pierwsze kroki”,
- program „Bądź aktywny”,
- program „Dążąc do perfekcji”,
- program „Profilaktyka uzależnień”,
- program „Świadomość Czystość i Ekologia”,
- program „Dziękuję nie palę”,
- program „Dlaczego warto rzucić palenie”,
- program „Siedem powodów dlaczego warto rzucić palenie”,
- program „Zaprzestanie palenia”,
- program „Stop dla nikotyny”;

11) obchody:

- Światowego Dnia Rzucania Palenia,
- Światowego Dnia bez Tytoniu,
- Światowego Dnia Przewlekłej Obturacyjnej Choroby Płuc,
- Światowego Dnia Bez Tytoniu,
- Światowego Dnia Serca;

12) działania wspierające szeroko rozumiany zdrowy styl życia poprzez organizowanie zawodów sportowych (siatkówka, piłka nożna), ćwiczeń rekreacyjnych pod hasłem „Przez rekreację do wolności”, a także organizowano rajdy rowerowe pod hasłem „Zamiast papierosa rower”;

13) oznakowanie stref wolnych od dymu tytoniowego, rozmieszczenie znaków informujących o zakazie palenia.

PORADNICTWO W ZAKRESIE POMOCY OSOBOM POZBAWIONYM WOLNOŚCI W WYBORZE ZDROWEGO STYLU ŻYCIA, UKAZYWANIE POZYTYWÓW PŁYNĄCYCH Z NIEPALENIA ORAZ MOŻLIWOŚCI I METOD RZUCENIA PALENIA

Indywidualne porady udzielane przez lekarzy i pielęgniarki oraz specjalistów konsultantów w czasie wizyt w ambulatoriach osób pozbawionych wolności używających

wyrobów tytoniowych, w tym:

- 1) porady informujące o szkodliwości używania tytoniu i ryzyku wystąpienia niektórych chorób;
- 2) porady informujące o związku pomiędzy nikotynizmem i innymi uzależnieniami oraz problemami natury psychicznej;
- 3) porady motywujące pacjenta do rzucenia bądź ograniczenia ilości spalanych papierosów;
- 4) porady w zakresie sposobów radzenia sobie z nawrotami w uzależnieniu od tytoniu;
- 5) porady ukierunkowane na kontakt z instytucjami, które udzielają wsparcia w walce z nałogiem osobom opuszczającym zakłady karne;
- 6) wskazywanie prawnych i proceduralnych możliwości uzyskania farmakologicznego wsparcia ułatwiającego odstąpienie od palenia tytoniu;
- 7) poradnictwo korygujące i wspierające prowadzone przez personel medyczny, psychologów, wychowawców i terapeutów w wyborze zdrowego stylu życia ze wskazaniem możliwości rzucenia nałogu w warunkach izolacji w ramach programu readaptacji społecznej;
- 8) porady grupowe za pośrednictwem środków audiowizualnych, w tym motywujące osoby palące do zgłaszania się na indywidualne rozmowy ukierunkowane na odstąpienie od palenia;
- 9) wspomaganie w rzuceniu palenia poprzez pozytywne zaopiniowanie próśb osadzonych dotyczących dostarczenia z wolności środków farmakologicznych i suplementów ułatwiających rzucenie palenia; motywacja ukierunkowana na korzyści zdrowotne, ekonomiczne, ekologiczne itp.

UDOSTĘPNIANIE MATERIAŁÓW EDUKACYJNYCH OSOBOM POZBAWIONYM WOLNOŚCI, PRZEBYWAJĄCYM W ZAKŁADACH KARNYCH I ARESZTACH ŚLED CZYCH

Osobom osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych udostępnia się materiały edukacyjne w postaci broszur, plakatów, ulotek, umieszczając je w ambulatoriach, pawilonach mieszkalnych na tablicach ogłoszeń, w gablotach powieszonych w ciągach komunikacyjnych, w świetlicach, na salach widzeń, bibliotece, gabinecie psychologa oraz w postaci poradników i książek z możliwością ich wypożyczenia. Angażowano osoby osadzone do samodzielnego wykonania gablot i gazetek edukacyjnych, rozpowszechniano materiały edukacyjne oraz testy

do samodzielnej diagnozy ryzyka/stopnia uzależnienia od tytoniu, test motywacyjny do zaprzestania palenia. Ponadto, uruchomiono kanał telewizyjny poświęcony uzależnieniom, w tym uzależnieniu od nikotyny oraz wydano gazetkę „Dobre wieści” z wyszczególnionym działem dotyczącym Światowego Dnia bez Tytoniu oraz Światowego Dnia Rzucania Palenia.

UWZGLĘDNIENIE W PROGRAMACH PROMOCJI ZDROWIA ZAGADNIENIŃ DOTYCZĄCYCH PROZDROWOTNYCH ZACHOWAŃ W SFERZE ŻYCIA BEZ PAPIEROSA SKIEROWANYCH DO OSÓB POZBAWIONYCH WOLNOŚCI PRZEBYWAJĄCYCH W ZAKŁADACH KARNYCH I ARESZTACH ŚLEDCZYCH

Zagadnienia dotyczące palenia tytoniu poruszane są zarówno w profilowanych programach promocji zdrowia bezpośrednio dotyczących tej problematyki, jak i w niektórych innych programach promocji zdrowia, np.:

- 1) ukazujących konstruktywne, korzystne dla zdrowia sposoby spędzania czasu wolnego i właściwej relaksacji;
- 2) promujących prozdrowotną aktywność fizyczną z podkreśleniem znaczenia ruchu w utrzymaniu zdrowia i abstynencji nikotynowej;
- 3) kształtujących asertywność i radzenie sobie z nawrotem nałogu, rozbudzenie motywacji do rzucenia palenia, kształtujących nastawienie psychiczne i silną wolę;
- 4) kształtujących właściwe relacje interpersonalne (w szczególności w kontekście biernego palenia);
- 5) uwzględniających zasady właściwego zdrowego odżywiania (np. co zrobić, żeby rzucając palenie, nie przytyć; piramida zdrowotna);
- 6) zawierających nowe aspekty wynikające z badań nad paleniem, ukazujące prawdę i mity o paleniu (e-papieros, farmakologia);
- 7) przedstawiających aspekty ekonomiczne i zdrowotne wynikające z rezygnacji z palenia tytoniu;
- 8) przewartościowujących dotychczasowe postawy i przekonania na temat substancji uzależniających.

Zagadnienia dotyczące prozdrowotnych zachowań zostały włączone do programów resocjalizacyjnych. W ramach programu „Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” zrealizowano kampanię społeczną „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”, z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych i wykonaniem pomiaru zawartości tlenu węgla w wydychanym

powietrzu.

DZIAŁANIA SKIEROWANE DO FUNKCJONARIUSZY I PRACOWNIKÓW SŁUŻBY WIĘZIENNEJ

W 2016 r. Służba Więzienna kontynuowała podjęte działania mające na celu rozpoznanie skali zjawiska palenia tytoniu przez funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej. Prowadzono także oddziaływania profilaktyczne i promocyjne służące ochronie zdrowia przed negatywnymi skutkami używania tytoniu.

W Służbie Więziennej realizacją zadań wynikających z POZNPT w odniesieniu do funkcjonariuszy i pracowników zajmują się głównie podstawowe jednostki służby medycyny pracy Służby Więziennej.

Łącznie w 78 szkoleniach i warsztatach, przeprowadzonych w 2016 r. wzięło udział 5 831 funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej – tj. o 2 432 osoby więcej, niż w roku ubiegłym (w 2015 r. – 3 399 przeszkolonych funkcjonariuszy i pracowników).

LICZBA PRZEPROWADZONYCH PROGRAMÓW EDUKACYJNYCH

W 2016 r. w Służbie Więziennej realizowano szesnaście programów profilaktycznych, z czego 5 to kontynuacja „Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”, realizowanego w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy – Swiss Contribution. W porównaniu z rokiem ubiegłym realizowano o 5 programów więcej.

Łącznie programami objęto 7 444 funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej, co w porównaniu z ubiegłym rokiem stanowi wzrost o 3 013 osób.

Zakład Opieki Zdrowotnej Medycyny Pracy Służby Więziennej w Białymstoku kontynuował realizację programu profilaktycznego – „Program ograniczania zdrowotnych następstw palenia tytoniu w jednostkach organizacyjnych Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Białymstoku (OISW)”. Celem programu było:

- 1) ograniczanie ekspozycji na dym tytoniowy w jednostkach podległych OISW w Białymstoku;
- 2) zapobieganie zwiększaniu się liczby osób rozpoczynających palenie;
- 3) zapobieganie wzrostowi narażenia na dym tytoniowy w miejscach realizowania pracy i służby;

- 4) zwiększenie wiedzy na temat szkodliwości palenia wyrobów tytoniowych wśród funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej;
- 5) zwiększenie liczby osób rzucających palenie wśród funkcjonariuszy i pracowników jednostek podległych OISW w Białymstoku.

W czterech jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej podległych Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w Bydgoszczy realizowano łącznie 4 programy profilaktyczne, z czego 2 to kontynuacja „Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”, realizowanego w Areszcie Śledczym w Bydgoszczy oraz w Areszcie Śledczym w Toruniu, w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy – Swiss Contribution. W ramach tego programu podejmowano działania edukacyjne oraz dystrybucję ulotek obejmujących tematykę uzależnień. Pozostałe dwa programy to „Program Profilaktyki Chorób Płuc oraz Chorób Układu Krążenia” realizowany w Zakładzie Karnym w Inowrocławiu oraz program „Nie palę w środę”, którego głównym założeniem było zmotywowanie osób palących do niepalenia w tym dniu.

Następny program – „Następstwa palenia tytoniu” realizowany był przez Zakład Opieki Zdrowotnej Medycyny Pracy Służby Więziennej w Katowicach i adresowany do funkcjonariuszy i pracowników okręgu katowickiego. Głównym założeniem przedmiotowego programu było wykazanie szkodliwego wpływu palenia na zdrowie prokreacyjne i ujemne skutki zdrowotne następnych pokoleń. Realizacja programu polegała w szczególności na poradnictwie w zakresie pomocy osobom palącym oraz udostępnianiu materiałów edukacyjnych.

Kolejny program – „Ograniczenie zdrowotnych następstw palenia tytoniu” realizowany był w 2016 r. w Areszcie Śledczym w Krakowie Podgórzu oraz w Zakładzie Karnym w Trzebini, a jego głównym celem było kształtowanie świadomej postawy ochrony własnego zdrowia w sytuacjach bezpośredniego kontaktu z palącymi. W Zakładzie Karnym w Wadowicach oraz w Zakładzie Karnym w Nowym Sączu realizowano działania w ramach „Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”, realizowanego w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy – Swiss Contribution.

W Zakładzie Karnym w Hrubieszowie realizowano program „Poprawa sposobu żywienia, stanu odżywiania oraz aktywności fizycznej społeczeństwa. Promowanie kultury fizycznej”, który adresowany był dla osób uzależnionych od nikotyny.

Zakład Opieki Zdrowotnej Medycyny Pracy Służby Więziennej w Łodzi kontynuował realizację „Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” poprzez upowszechnianie programów edukacyjnych i interwencyjnych w zakładach pracy, działania sprzyjające tworzeniu miejsc wolnych od dymu. Powyższe zagadnienia realizowane były przez służbę medycyny pracy podczas wizytacji stanowisk pracy. W ramach POZNPT szczególną uwagę zwracano na aspekt monitorowania sytuacji w zakresie używania i uprawy tytoniu, informowaniu o ryzyku zdrowotnym związanym z używaniem wyrobów nikotynowych, oferowaniu pomocy w podejmowaniu leczenia uzależnienia od substancji, co jest wykonywane w ramach statutowych zadań służby medycyny pracy podczas badań profilaktycznych oraz poprzez dystrybucję materiałów psychoedukacyjnych na terenie Zakładu Opieki Zdrowotnej Medycyny Pracy Służby Więziennej w Łodzi.

Zakład Opieki Zdrowotnej Medycyny Pracy Służby Więziennej w Olsztynie realizował program „Nikotynizm – przeciwdziałanie uzależnieniu od palenia tytoniu oraz pomoc w walce z nałogiem i promowanie zdrowego stylu życia wśród funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej”, którego celem było ograniczenie ilości osób uzależnionych od palenia papierosów oraz wzrost ilości osób prowadzących zdrowy styl życia, szerzenie wiedzy dotyczącej szkodliwości oraz skutków palenia, motywowanie do walki z nałogiem. W ramach realizacji programu zapoznano podległe jednostki tj. areszty śledcze i zakłady karne z założeniami programu, wskazano szkodliwy wpływ dymu tytoniowego na organizm, proponowano udział w szkoleniach z zakresu szkodliwości dymu tytoniowego dla zdrowia, podkreślano pozytywne aspekty rzucenia palenia tytoniu, przedstawiono w środowisku służby i pracy właściwe prozdrowotne postawy, rozpowszechniono informacje o ośrodkach leczenia uzależnienia od tytoniu i udostępniono kontakt do TPPP.

Następny program „Uwolnij się od nałogu” realizowany był przez Zakład Opieki Zdrowotnej Medycyny Pracy Służby Więziennej w Szczecinie, którego celem było w szczególności szerzenie wiedzy funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej dotyczącej szkodliwości oraz skutków palenia, motywowanie do walki z nałogiem.

Zakład Opieki Zdrowotnej Medycyny Pracy Służby Więziennej we Wrocławiu kontynuował realizację „Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” przy współpracy z Instytutem Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi. Realizacja założeń wynikających z tego programu spowodowała, iż w roku 2016 w wielu jednostkach organizacyjnych podległych Dyrektorowi

Okręgowemu Służby Więziennej we Wrocławiu nadal prowadzone były działania profilaktyczne w postaci:

- 1) przekazania materiałów edukacyjnych w formie broszur i ulotek;
- 2) udostępniania materiałów w formie elektronicznej dostępnych na serwerze jednostki, które miały i mają na celu promocję zdrowia w miejscu pracy/służby;
- 3) zapoznanie się z szeregiem działań edukacyjnych oraz interwencyjnych mających motywować do zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia oraz upowszechnianie idei wieloaspektowej troski o zdrowie;
- 4) propagowania wśród funkcjonariuszy, pracowników i emerytów Służby Więziennej aktywnego i zdrowego trybu życia;
- 5) wpływania na aktywny udział w obozach kondycyjnych, warsztatach promocji zdrowia oraz warsztatach psychologicznych.

W 2016 r. Zakład Opieki Zdrowotnej Medycyny Pracy Służby Więziennej we Wrocławiu kontynuował realizację programu dotyczącego uzależnienia od tytoniu „Bądź świadomy swojego nałogu”. Głównym celem było uświadomienie osobom palącym zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania tytoniu oraz pobudzenie do refleksji nad odpowiedzialnością w zakresie własnych zachowań zdrowotnych. Przy realizacji założeń programu posłużono się dwoma testami tj. testem tolerancji Fagerstroma określającym stopień uzależnienia od nikotyny oraz testem motywacji do zaprzestania palenia wg. Schneider. W ramach tego programu wykonywano badania spirometryczne.

W Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu realizowany był program pt. „Zdrowie nie tylko w mowie”. Jednym z jego elementów było zorganizowanie kampanii edukacyjnej adresowanej do pracowników, funkcjonariuszy zatrudnionych w Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu oraz słuchaczy przebywających na szkoleniach. Kampania okazała się skuteczną metodą ukierunkowania aktywności i uwagi na działania służące ograniczeniu palenia tytoniu i ochronie praw niepalących. Mocnym akcentem działań edukacyjnych były obchody Światowego Dnia bez Tytoniu.

LICZBA SZKOLEŃ, WARSZTATÓW BĄDŹ INNYCH FORM PROFILAKTYKI SKIEROWANYCH DO FUNKCJONARIUSZY I PRACOWNIKÓW SŁUŻBY WIĘZIENNEJ POŚWIĘCONYCH PROBLEMOM UZALEŻNIENIA OD TYTONIU

W Służbie Więziennej w 2016 r. prowadzono także działania profilaktyczne (nieujęte w programy), stanowiące najczęściej jeden z elementów warsztatów, szkoleń lub treningów, których tematyka obejmowała między innymi:

- 1) „Palenie, a choroby cywilizacyjne”;
- 2) „Palenie albo zdrowie – wybór należy do Ciebie”;
- 3) „Przewlekła obturacyjna choroba płuc jako następstwo palenia tytoniu”;
- 4) „Sposoby walki z nadużywaniem wyrobów tytoniowych i innych substancji psychoaktywnych”;
- 5) „E-papierosy fakty i mity”;
- 6) „Dlaczego ludzie nie rzucają palenia?”;
- 7) „Nikotynizm – zdrowotne i ekonomiczne skutki palenia tytoniu”;
- 8) „Szkodliwość nikotynizmu”;
- 9) „Wpływ używania substancji psychoaktywnych na funkcjonowanie osobiste i zawodowe”;
- 10) „Papieros – zagrożenie dla palacza i jego bliskich”;
- 11) „Nowe przepisy regulujące ochronę zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych”;
- 12) „Zarządzanie paleniem tytoniu w jednostkach Służby Więziennej”;
- 13) „Jakie są powody, dla których palący palą dalej. Czy można skutecznie rzucić palenie?”;
- 14) „Profilaktyka rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem od tytoniu i alkoholu”;
- 15) „Szkodliwość dymu tytoniowego”;
- 16) „Propagowanie zdrowego stylu życia. Przeciwdziałanie uzależnieniu od nikotyny, alkoholu oraz substancji psychoaktywnych”;
- 17) „Następstwa palenia tytoniu”;
- 18) „Negatywne skutki używania wyrobów tytoniowych oraz konsekwencje zdrowotne i społeczne ich nadużywania”;
- 19) „Skutki palenia tytoniu”;
- 20) „Uzależnienia fizyczne i psychiczne”;
- 21) „Uzależnienie od nikotyny – skutki”;
- 22) „Problematyka uzależnienia od palenia tytoniu”;
- 23) „Skutki społeczne i zdrowotne palenia tytoniu”;
- 24) „Nałóg jakim jest nikotynizm i jego konsekwencje”;

25) „Zagrożenia zdrowotne wynikające z palenia tytoniu oraz sposoby walki z nałogiem”;

26) „Tytoń, alkohol i inne substancje psychoaktywne”.

W 2016 r. przeprowadzono 78 szkoleń i warsztatów dla funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej (o 6 więcej w porównaniu z 2015 r.), które swoim zakresem obejmowały zagadnienia dotyczące uzależnienia od nikotyny i jego skutków.

LICZBA UDZIELONYCH PORAD DOTYCZĄCYCH PROBLEMÓW UZALEŻNIENIA OD TYTONIU WŚRÓD FUNKCJONARIUSZY

Do grudnia 2016 r. w trakcie badań profilaktycznych prowadzonych przez służbę medycyny pracy Służby Więziennej udzielono łącznie 2 019 porad w zakresie problemów uzależnienia od tytoniu. W porównaniu z rokiem 2015 o 46 porad mniej.

W trakcie badań profilaktycznych przekazywano funkcjonariuszom i pracownikom Służby Więziennej ulotki i materiały edukacyjne z zakresu szkodliwości używania tytoniu i sposobów rzucania palenia, prowadzono również poradnictwo indywidualne. W niektórych zakładach opieki zdrowotnej medycyny pracy Służby Więziennej podczas badań profilaktycznych przeprowadzano test uzależnienia od nikotyny według Fagerstroma oraz testy motywacji do rzucenia palenia.

Częścią tych badań była konsultacja psychologiczna, w czasie której udzielano funkcjonariuszom indywidualnych porad z zakresu konstruktywnych sposobów radzenia sobie ze stresem, prowadzono psychoedukację z zakresu uzależnień, motywowano do rzucenia palenia oraz przekazywano informację o instytucjach zajmujących się terapią uzależnień. Prowadzono rozmowy motywujące do zmiany w kierunku zachowań prozdrowotnych, informowano o szkodliwości używania wyrobów tytoniowych np. minimalna interwencja lekarska.

Głównym założeniem realizowanych działań profilaktycznych była promocja zdrowia oraz kształtowanie postaw prozdrowotnych wśród jak największej liczby odbiorców.

Prowadzone oddziaływania miały również na celu rozpoznawanie stopnia uzależnienia, motywacji do rzucenia palenia, przekazanie informacji o zyskach płynących z niepalenia i zagrożeniach jakie niesie za sobą używanie tytoniu, a także wzbudzenie motywacji użytkowników tytoniu do zerwania z nałogiem.

W 2016 r. w zakładach opieki zdrowotnej medycyny pracy Służby Więziennej wykonano (na koszt pracodawcy) 230 badań spirometrycznych – o 71 badań więcej niż w 2015 r.

LICZBA FUNKCJONARIUSZY KORZYSTAJĄCYCH Z PORADNICTWA I LECZENIA UZALEŻNIENIA OD TYTONIU

W 2016 r. kontynuowano gromadzenie danych statycznych w celu ustalenia liczby osób deklarujących używanie tytoniu wśród funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej oraz prowadzono działalność profilaktyczną (szkolenia, warsztaty, ulotki, monitorowanie stosowania przepisów).

Służba medycyny pracy Służby Więziennej nie prowadzi działalności leczniczej i terapeutycznej wobec funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej. Udziela natomiast wsparcia, promuje zdrowy tryb życia i motywuje do zmiany szkodliwych dla zdrowia nawyków i zachowań. Osobom, które zadeklarowały chęć skorzystania z pomocy terapeutycznej przekazano adresy specjalistycznych poradni i oddziałów poza Służbą Więzienną świadczących usługi w zakresie leczenia uzależnień. Ponadto, adresy placówek wraz z ulotkami udostępniane są również w każdym zakładzie opieki zdrowotnej medycyny pracy Służby Więziennej. Wszelkie informacje teleadresowe umieszczane są również w wersji elektronicznej w intranecie w celu zwiększenia możliwości skorzystania z danych przez jak największą liczbę zainteresowanych osób.

W 2016 r. 458 osób korzystało z poradnictwa i leczenia uzależnienia od tytoniu poza Służbą Więzienną.

4.3. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

W SAMODZIELNYCH PUBLICZNYCH ZAKŁADACH OPIEKI ZDROWOTNEJ MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

Działania edukacyjne, informacyjne oraz profilaktyczne realizowane w 2016 r. w obszarze ochrony zdrowia przed następstwami palenia tytoniu przez samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wobec funkcjonariuszy, personelu medycznego oraz pacjentów obejmowały:

1) prowadzenie prelekcji dotyczących przyczyn i mechanizmów powstawania uzależnienia od nikotyny, szkód zdrowotnych związanych z czynnym i biernym paleniem, problemu biernego palenia, objawów zespołu uzależnienia od tytoniu, objawów odstawienia papierosów

(w tym metod rzucania palenia, form relaksacji wspomagających rzucanie palenia oraz sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach, które sprzyjają zapaleniu papierosa); uczestnikami 64 działań prowadzonych przez 8 samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji była grupa 868 osób (w tym 463 funkcjonariuszy); wśród tematów prelekcji znalazły się zagadnienia:

- a) zagrożenia wynikające z palenia tytoniu,
- b) rzucić palenie – czy jest już za późno?,
- c) wpływ palenia tytoniu na organizm człowieka,
- d) tytoń jako substancja uzależniająca i jako jednostka chorobowa,
- e) objawy uzależniania od tytoniu – negatywne skutki palenia,
- f) jak sobie radzić z głodem nikotynowym?,
- g) problemy zdrowotne po zaprzestaniu palenia,
- h) jak rzucić palenie,
- i) sposoby radzenia sobie z głodem nikotynowym;

2) organizację treningów psychologicznych dla pacjentów, mających na celu naukę radzenia sobie z nałogiem tytoniowym, przygotowaniem się do rzucenia palenia i wyboru najkorzystniejszej formy rozstania się z nałogiem. Jednym z tematów, poruszanych na treningach była kwestia przygotowania się do zaprzestania palenia i wytrwania w tym postanowieniu. W treningach wzięło udział 127 osób (w tym 81 funkcjonariuszy);

3) organizację warsztatów szkoleniowych dla profesjonalistów, mających na celu podnoszenie umiejętności pracy z osobami z problemami uzależnienia od tytoniu oraz motywowaniem do podtrzymywania abstynencji od nikotyny; w 2 warsztatach uczestniczyła grupa 31 osób;

4) organizację szkoleń wewnętrznych dla personelu medycznego, dotyczących leczenia ZUT, podejmowania przez personel medyczny działań interwencyjnych wobec osób palących oraz sposobów prowadzenia działań edukacyjnych dla pacjentów; tematy szkoleń obejmowały m.in. „Rozpowszechnienie tytoniu – ocena ryzyka wystąpienia chorób odtytoniowych”, „Nikotynizm – następstwa psychiczne i fizyczne”. Łącznie w samodzielnych publicznych zakładach opieki zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji zorganizowano 9 szkoleń, w których uczestniczyło 86 pracowników.

Działania pomocowe i informacyjne, dotyczące problematyki uzależnienia od tytoniu i szkodliwości palenia, obejmowały:

1) prowadzenie terapii indywidualnej, stanowiącej element wsparcia psychologicznego, wobec osób palących i chcących podjąć leczenie uzależnienia od nikotyny, będących w trakcie rzucania palenia lub po odbytym leczeniu – z 73 spotkań terapii motywująco-wspierającej skorzystały 33 osoby;

2) prowadzenie terapii w grupie wsparcia, dla osób rzucających palenie – w 4 grupach uczestniczyły 44 osoby;

3) poradnictwo dotyczące sposobów rzucania palenia, miejsc pomocy udzielających wsparcia osobom chcącym zerwać z nałogiem – łącznie w 2016 r. udzielono 251 porad.

Ponadto, w samodzielnych publicznych zakładach opieki zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji prowadzone były akcje informacyjno-edukacyjne związane m.in. z Dniem Rzucania Palenia. W ramach prowadzonych akcji, na terenie samodzielnych publicznych zakładach opieki zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji rozdawano ulotki i materiały edukacyjne dotyczące szkodliwości palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych, miejsc pomocy osobom chcącym rzucić palenie. W 2016 r. na zakup materiałów edukacyjno-informacyjnych wydatkowano 520 zł.

Na realizację zadań w 2016 r. wydatkowano środki w wysokości 23 830 zł. Liczba osób objętych wszystkimi działaniami wyniosła 1 386 (w tym 611 funkcjonariuszy) – dane sporządzone zostały na podstawie 2/3 sprawozdań rocznych.

W STRAŻY GRANICZNEJ

1. W ramach badań profilaktycznych prowadzonych przez lekarzy medycyny pracy realizowano interwencje i porady lekarskie w stosunku do zgłaszających się osób palących. W 2016 r. lekarze profilaktycy przeprowadzili około 300 porad w zakresie uzależnienia od tytoniu.
2. W ramach bloku zajęć związanego ze szkodliwością nadużywania substancji szkodliwych, w tym związanych z paleniem tytoniu, realizowano zajęcia dla nowoprzyjętych funkcjonariuszy w ośrodkach szkoleniach Służby Granicznej.
3. W poczekalniach służby zdrowia jednostek organizacyjnych Służby Granicznej udostępniono liczne materiały edukacyjne i informacyjne na temat szkodliwości palenia tytoniu oraz możliwości dostępnych terapii dla osób palących.

4. Prowadzono prelekcje w ramach działań psychoedukacyjnych dla funkcjonariuszy i pracowników Służby Granicznej na temat szkodliwości palenia tytoniu. W 2016 r. szkoleniami objęto około 1864 osób.
5. Przestrzegano zakazu palenia tytoniu na terenie obiektów Służby Granicznej, poza miejscami do tego wyznaczonymi, zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami.

W BIURZE OCHRONY RZĄDU

1. W ramach cyklicznych zajęć przeprowadzono szkolenia dla funkcjonariuszy z tematu „Profilaktyka uzależnień”, w tym z zakresu poradnictwa, jak zerwać z nałogiem. Łącznie w 2016 r. przeszkolonych zostało 213 funkcjonariuszy.
2. Podczas badań medycyny pracy – na bieżąco i każdorazowo według potrzeb wykonywano działania informacyjno-edukacyjne dotyczące ograniczenia palenia tytoniu oraz interwencje i porady lekarskie w zakresie zdrowotnych skutków palenia tytoniu dla funkcjonariuszy i pracowników. W 2016 r. przebadano 733 funkcjonariuszy i 164 pracowników.
3. Na terenach obiektów administrowanych przez Biuro Ochrony Rządu palenie tytoniu dozwolone jest jedynie w miejscu do tego wyznaczonym znajdującym się na zewnątrz budynków.

W POLICJI

Zgodnie z uzyskanymi informacjami z jednostek organizacyjnych Policji, w całej Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonariusze Policji podejmują szereg działań mających na celu realizację założeń POZNPT, m.in. prowadzono skuteczną ochronę przed dymem tytoniowym, informowano i ostrzegano o ryzyku zdrowotnym związanym z używaniem tytoniu w jednostkach organizacyjnych Policji, prowadzono kontrole punktów sprzedaży wyrobów tytoniowych pod kątem przestrzegania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, organizowano różne szkolenia, spotkania dotyczące profilaktyki palenia tytoniu itp.

Ponadto, Sekcja Ochrony Pracy Biura Kontroli Komendy Głównej Policji w dalszym ciągu przypomina jednostkom organizacyjnym Policji o konieczności prowadzenia kontroli realizacji zapisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 maja 2011 r.

w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów oraz w środkach przewozu osób podlegających ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych (Dz. U. poz. 564). W trakcie prowadzonych przeglądów i kontroli obiektów policyjnych sprawdzano rozmieszczenie piktogramów o treści: „Zakaz palenia”. Wyznaczono miejsca do palenia papierosów na zewnątrz budynków, oznaczając je napisami „Tu wolno palić”, nie narażając w ten sposób na dym nikotynowy osób niepalących. Dodatkowo miejsca te oznaczono właściwymi znakami graficznymi.

Podsumowując, poszczególne jednostki organizacyjne Policji realizują zagadnienia ujęte w POZNPT zgodnie ze swoimi możliwościami – organizacyjnymi, logistycznymi i kadrowymi.

Do najczęściej podejmowanych działań należą działania związane z edukacją – zarówno wewnątrzpolicyjną (np. szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny służby/pracy, odprawy służbowe, spotkania z psychologami), jak i zewnętrzne (pogadanki w szkołach, akcje profilaktyczne, festyny). Część jednostek powyższe przedsięwzięcia realizuje samodzielnie, część zaś we współpracy z podmiotami zajmującymi się na co dzień z edukacją prozdrowotną.

W PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Problematyka zagrożeń zdrowia związana z paleniem tytoniu realizowana jest przez kadre dydaktyczną szkół pożarniczych oraz ośrodków szkolenia Państwowej Straży Pożarnej, w ramach procesu kształcenia. Zajęcia te realizowane są poprzez cykl spotkań i szkoleń dotyczących powstawania, przeciwdziałania i leczenia uzależnienia od palenia tytoniu oraz poradnictwa, jak zerwać z nałogiem.

Ogółem w 2016 r., w zakresie problematyki zagrożeń zdrowia związanej z paleniem tytoniu, przeszkolonych zostało:

- 1) w szkołach Państwowej Straży Pożarnej łącznie 1562 słuchaczy, w tym:
 - a) Centralna Szkoła Państwowej Straży Pożarnej w Częstochowie – 201 słuchaczy,
 - b) Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie – 181 słuchaczy,
 - c) Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu – 169 słuchaczy,
 - d) Szkoła Podoficerska Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy – 633 słuchaczy,
 - e) Centralna Szkoła Służby Pożarniczej w Warszawie – 378 słuchaczy.
- 2) w ośrodkach szkolenia Państwowej Straży Pożarnej na terenie województw i w Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej łącznie 10541 słuchaczy:

Tab. 9 Liczba słuchaczy w ośrodkach szkolenia Państwowej Straży Pożarnej i Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej

Lp.	Województwo/KG PSP	Liczba uczestników
1.	dolnośląskie	827
2.	kujawsko-pomorskie	284
3.	lubelskie	543
4.	lubuskie	466
5.	łódzkie	450
6.	małopolskie	719
7.	mazowieckie	2359
8.	opolskie	184
9.	podkarpackie	614
10.	podlaskie	161
11.	pomorskie	895
12.	śląskie	957
13.	świętokrzyskie	246
14.	warmińsko-mazurskie	415
15.	wielkopolskie	800
16.	zachodniopomorskie	471
17.	KG PSP	150
Łącznie:		105411

DZIAŁANIA PAŃSTWOWYCH INSPEKTORÓW SANITARNYCH MSWiA NA OBSZARZE POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTW

W ramach realizacji zadań Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce za rok 2016 przeprowadzono łącznie 1083 działania (w tym: 92 wykłady, 446 szkoleń, 545 innych działań np. gazetki, plakaty) dla 15 815 słuchaczy (w tym: w obiektach Policji – 599 działań dla 10691 funkcjonariuszy, w PSP – 304 działania dla 4 399 funkcjonariuszy, w SG – 142 działania dla 199 funkcjonariuszy i w SP ZOZ MSWiA – 20 działań dla 379 osób), a w innych nadzorowanych obiektach 18 działań dla 147 osób.

Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej MSWiA poza realizacją zadań ustawowych, ukierunkowano m. in. na przestrzeganie przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 maja 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów oraz w środkach przewozu osób

podlegających ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych (Dz. U. poz. 564). W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono uchybień w tym zakresie. Pojazdy służbowe oznakowane posiadają informację w formie graficznej i tekstowej o zakazie palenia w pojazdach. W każdym skontrolowanym budynku znajduje się informacja o zakazie palenia na terenie obiektu. Jest ona umieszczona na frontowej stronie budynków lub w poczekalniach dla petentów.

W obiektach dla osób zatrzymanych (PDOZ) oraz w celach aresztu etapowego wydzielone są i oznakowane pomieszczenia z informacją „cela dla palących”. Pomieszczenia te ze względów bezpieczeństwa posiadają wyłącznie wentylację naturalną (otwierane okna), w tym grawitacyjną.

W obiekcie Policijnej Izby Dziecka (PID) obowiązuje zakaz palenia tytoniu (informację słowną i graficzną umieszczono na drzwiach wejściowych do budynku). Na zewnątrz budynku wyznaczono miejsce, w którym funkcjonariusze i pracownicy mogą używać wyrobów tytoniowych.

W ramach prowadzonych kontroli sanitarnych sprawdzano miejsca wyznaczone przez zarządzającego obiektem do palenia oraz pełnoprofilowe palarnie, weryfikowano, czy zorganizowane są w sposób uwzględniający wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy oraz skutecznie chronią przed dymem tytoniowym pracowników niepalących. Kontrolowano spełnienie wymogów w zakresie właściwej i skutecznej wentylacji w tych pomieszczeniach, ich lokalizacji i oznakowania. Z braku właściwie zorganizowanej palarni wyznaczano miejsce na zewnątrz obiektu.

W obiektach użyteczności publicznej wszystkich rodzajów służb, podmiotach leczniczych i obiektach, w których udzielane są świadczenia zdrowotne oraz w obiektach gastronomicznych, w których obowiązuje zakaz palenia wyrobów tytoniowych umieszczone są w widocznych miejscach oznaczenia słowne i graficzne informujące o zakazie palenia wyrobów tytoniowych.

Sprzedaż wyrobów tytoniowych w podlegających kontroli jednostkach prowadzona jest w obiektach innych, gdzie umieszczona jest czytelna informacja „Zakaz sprzedaży wyrobów tytoniowych osobom do lat 18”.

Nieodzownym elementem przedmiotowych kontroli sanitarnych były stałe działania oświatowe i pracy „bez papierosa”. Cennym działaniem było również kontynuowanie propagowania przez kierowników obiektów resortowych sposobu bycia wolnego od nałogu palenia papierosów, głównie w celu ochrony prawa niepalących do pracy w strefach wolnych

od dymu tytoniowego. Kierujący jednostkami utrzymywali pogląd, iż wprowadzenie zakazu palenia papierosów na terenie zajmowanym przez obiekty, tworzy warunki organizacyjne zachęcające do porzucenia nałogu i jak oceniali, przyczynia się do zmniejszenia ilości wypalanych papierosów i zmniejszenia ilości osób palących.

W kolejnych latach w obiektach MSWiA planowana jest kontynuacja działań w zakresie profilaktyki palenia tytoniu, zgodnie z celami i zadaniami określonymi w powyższym Programie, z naciskiem na edukację młodszego pokolenia funkcjonariuszy – tematyka związana ze szkodliwością palenia tytoniu zajmuje stałe miejsce w prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną MSWiA wykładach dla wszystkich słuchaczy kursów podstawowych, odbywających się w Szkołach Policji.

Dużym osiągnięciem uzyskanym w ciągu ostatnich lat jest praktyczne wyeliminowanie palenia tytoniu na terenie obiektów Ochrony Zdrowia MSWiA (dotyczy to zarówno personelu, jak też pacjentów).

Szerzenie oświaty zdrowotnej nie odbędzie się bez aktywnego udziału i poparcia służb odpowiedzialnych za realizację zagadnień bhp w jednostkach resortowych wraz z ich kierownictwem.

W trakcie działalności kontrolnej w obiektach, wzorem lat ubiegłych, kontynuowana będzie działalność edukacyjna dla osób palących w formie instruktaży, czy ulotek z informacjami o następstwach zdrowotnych palenia tytoniu.

Ponadto w ramach sprawowanego bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymogów higieniczno-sanitarnych, kontynuowane będą kolejne kontrole, obejmujące przestrzeganie zakazu palenia wyrobów tytoniowych, w tym nowatorskich wyrobów tytoniowych i palenia papierosów elektronicznych, w miejscach użyteczności publicznej, miejscach służby i pracy, w celu eliminacji narażenia na dym tytoniowy osób niepalących.

REALIZACJA PROGRAMU WYCHOWAWCZEGO SZKOŁY I PROGRAMU PROFILAKTYKI, PRZYGOTOWANEGO NA PODSTAWIE ZDIAGNOZOWANYCH PROBLEMÓW I POTRZEB UCZNIÓW ORAZ SZKOŁY Z UWZGLĘDNIENIEM DZIAŁAŃ UKIERUNKOWANYCH NA ZMNIĘSZENIE ZJAWISKA UŻYWANIA NIKOTYNY WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY

Działalność edukacyjna szkoły³ jest określona m.in. przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania, który uwzględniając wychowawczy wymiar szkoły, obejmuje całą działalność szkoły z punktu widzenia dydaktycznego;
- 2) program wychowawczy szkoły, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym;
- 3) program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

Szkolny zestaw programów nauczania, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki tworzą spójną całość i muszą uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej. Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego kładzie nacisk na edukację zdrowotną i kształtowanie postaw prozdrowotnych. Edukacja zdrowotna jest obligatoryjnym elementem kształcenia ogólnego, uwzględnianym w podstawie programowej na wszystkich etapach edukacyjnych, i realizowanym obowiązkowo przez wszystkie szkoły. Znaczenie edukacji zdrowotnej zostało podkreślone już w podstawie programowej poprzez wskazanie, że ważnym zadaniem szkoły jest także edukacja zdrowotna, której celem jest kształtowanie u uczniów nawyku (postaw) dbałości o zdrowie własne i innych ludzi oraz umiejętności tworzenia środowiska sprzyjającego zdrowiu. Stwierdzenie to nadaje edukacji zdrowotnej wysoką rangę wśród zadań szkoły.

Szeroki zakres treści dotyczących edukacji zdrowotnej jest uwzględniony przede

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977, z 2014 r. poz. 803 oraz z 2016 r. poz. 895).

wszystkim w ramach podstawy programowej wychowania fizycznego, a dodatkowo również w podstawie programowej innych przedmiotów: biologia, przyroda, wychowanie do życia w rodzinie, edukacja dla bezpieczeństwa, wiedza o społeczeństwie, język polski, język obcy nowożytny, geografia, chemia, fizyka, etyka, zajęcia komputerowe, zajęcia techniczne, podstawy przedsiębiorczości. W podstawie programowej znajdują się również treści dotyczące negatywnego wpływu na zdrowie człowieka niektórych substancji psychoaktywnych, w tym tytoniu. W szczególności w treściach wymienionych przedmiotów znajdują się zagadnienia dotyczące analizy czynników zewnętrznych wpływających na prawidłowy stan i funkcjonowanie organizmu człowieka, w tym układu oddechowego (aktywność fizyczna poprawiająca wydolność oddechową, bierne i czynne palenie tytoniu, pyłowe zanieczyszczenia powietrza). Edukacja zdrowotna stanowi ważną część programową kształcenia i wychowania w szkołach na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych i innych rodzajach zajęć dodatkowych i uzupełniających.

W ramach realizacji tego zadania Ośrodek Rozwoju Edukacji⁴, zwany dalej: „ORE” na stronie internetowej www.ore.edu.pl, udostępnił dla nauczycieli publikacje i artykuły:

- 1) „Rozważania o wychowaniu. W poszukiwaniu teoretycznych podstaw koncepcji wychowawczej szkoły”;
- 2) „Program wychowawczy szkoły a personalistyczna perspektywa wychowania do wartości”;
- 3) „Wychowanie do odpowiedzialności – wspomaganie rozwoju społecznego i moralnego dziecka”;
- 4) „Model czterech aspektów wychowania w praktyce”;
- 5) „Jak tworzyć program wychowawczy szkoły – opis modelu”;
- 6) „Konstruowanie szkolnego programu profilaktyki aktualnym zadaniem szkoły”.

DOSKONALENIE KOMPETENCJI WYCHOWAWCZYCH I PROFILAKTYCZNYCH NAUCZYCIELI Z ZAKRESU PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ

ORE zorganizował szkolenia dla pracowników oświaty, których celem było doskonalenie kompetencji osób prowadzących szkolenia dla nauczycieli z obszaru przeciwdziałania

⁴ Ośrodek Rozwoju Edukacji to publiczna placówka doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, działająca na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2015 r. poz. 2156, z późn. zm.) i rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz.U. z 2014 r. poz.1041, z późn. zm.).

uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży w szkole:

- 1) szkolenie dla nowych trenerów programu „Unplugged”, którego celem było przygotowanie nowych osób do prowadzenia szkoleń dla bezpośrednich realizatorów programu tj. nauczycieli, pedagogów i psychologów szkolnych. W szkoleniu wzięło udział 17 osób. „Unplugged” jest programem uniwersalnej profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkohol, tytoń, narkotyki) adresowanym do młodzieży w wieku 12 – 14 lat. Program „Unplugged” został opracowany i wdrożony w wielu krajach europejskich w ramach międzynarodowego projektu EU-Drug Abuse Prevention, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej. Celem programu jest opóźnianie wieku inicjacji alkoholowej, narkotykowej i tytoniowej wśród młodzieży. Do realizacji programu przygotowanych jest 52 trenerów, którzy w 2016 r. przeszkolili 163 nauczycieli. Program został zrealizowany w szkołach podstawowych oraz gimnazjach;
- 2) szkolenie pn. „Kształtowanie kompetencji społecznych z elementami treningu zastępowania agresji oraz profilaktyki uzależnień”. Szkolenie miało na celu wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli i wychowawców młodzieżowych ośrodków wychowawczych, zwanych dalej „MOW” i młodzieżowych ośrodków socjoterapii, zwanych dalej „MOS”, kształtowanie kompetencji społecznych u wychowanków, w obszarze przeciwdziałania agresji i przemocy oraz profilaktyki uzależnień. W szkoleniu uczestniczyły 32 osoby;
- 3) szkolenie pn. „Konstruowanie programów profilaktycznych w MOW/MOS”. Celem było wsparcie merytoryczne pracowników MOW/MOS w zakresie konstrukcji i wyboru właściwych programów profilaktycznych dla młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym i niedostosowanej społecznie przebywającej w MOW/MOS. Liczba uczestników: 70 osób;
- 4) szkolenie pn. „Dialog motywujący jako efektywna metoda wspomaganie zmiany w praktyce wychowawczej”. Celem było wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli i wychowawców MOW/MOS umożliwiających zmianę postaw wychowanków (w tym w zakresie profilaktyki uzależnień), kształtowanie kompetencji społecznych, w szczególności komunikacyjnych. Liczba uczestników: 24 osoby;
- 5) szkolenie pt. „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” – część III „Nastolatek”. Upowszechniany był program „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” zwiększający kompetencje wychowawcze rodziców i nauczycieli. Program przyczynia się do budowania silnej więzi między rodzicami lub wychowawcami a dziećmi –

najważniejszego czynnika chroniącego przed zachowaniami problemowymi. W cz. III „Nastolatek” uwzględniono tematykę wprowadzania zdrowej dyscypliny, właściwego reagowania na nieprawidłowe zachowania dziecka, w tym sięgania po substancje psychoaktywne. Edukatorzy zrealizowali 3 szkolenia z cz. III „Szkoły dla Rodziców i Wychowawców” dla 49 nowych realizatorów programu (psychologów i pedagogów), którzy będą przygotowywani do prowadzenia zajęć z rodzicami i nauczycielami;

- 6) szkolenie pt. „Szkolna interwencja profilaktyczna” dla nauczycieli szkół różnych poziomów edukacyjnych. Program ten jest propozycją działań dla nauczycieli i szkolnych specjalistów, prowadzących na co dzień trudne rozmowy i spotkania z uczniami sięgającymi po różne substancje psychoaktywne. Program jest wprowadzany do szkół dwuetapowo – część I to szkolenie rady pedagogicznej, część II – szkolenie osób, które będą prowadziły interwencję.

Głównymi celami interwencji podejmowanych przez nauczycieli w szkole są:

- z perspektywy ucznia z grupy ryzyka: zapobieganie dalszemu używaniu substancji psychoaktywnych przez ucznia, udzielenie mu pomocy oraz wsparcia, które polega na utrzymaniu relacji, udzieleniu wsparcia rodzicom ucznia w rozwiązywaniu problemu,
- z perspektywy społeczności szkolnej: zapobieganie problemom związanym z używaniem substancji przez uczniów poprzez konsekwentne stosowanie procedury interwencji wobec wszystkich uczniów łamiących zasadę zakazu sięgania po substancje psychoaktywne (nikotyna, alkohol, dopalacze, narkotyki).

ORE zorganizował szkolenie z I części wdrażania programu, czyli szkolenie dla nowych instruktorów. Udział w nim wzięło 14 osób (pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz placówek doskonalenia nauczycieli), które są aktualnie w procesie certyfikacji.

W ramach Rządowego programu na lata 2014 – 2016 „Bezpieczna i przyjazna szkoła” ORE zorganizował 8 regionalnych konferencji pn. „Program wychowawczy i działania profilaktyczne realizowane w szkołach i placówkach systemu oświaty”. Rekomendowane kierunki działań. W programie każdej konferencji zawarte zostały wykłady plenarne oraz 4 sesje tematyczne: I moduł pn. „Tworzenie bezpiecznej i przyjaznej szkoły. Przygotowanie uczniów do odpowiedzialnego i wartościowego życia”, II moduł pn. „Promocja zdrowia fizycznego i psychicznego w szkołach”, III moduł pn. „Przeciwdziałanie uzależnieniom: działalność

wychowawcza, edukacyjna, informacyjna i profilaktyczna w szkole”, IV moduł pn. „Profilaktyka agresji i przemocy, w tym cyberprzemocy”.

UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O PROGRAMACH PROFILAKTYCZNYCH I PROMOCJI ZDROWIA PSYCHICZNEGO SPEŁNIAJĄCYCH KRYTERIA DOBREJ JAKOŚCI – BANK PROGRAMÓW PROFILAKTYCZNYCH, UDOSTĘPNIONY NA STRONIE INTERNETOWEJ OŚRODKA EDUKACJI

Na stronie internetowej ORE opublikowane są informacje dotyczące standardów programów profilaktycznych, opracowane przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Instytut Psychiatrii i Neurologii oraz Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego, zwanego dalej „Systemem”. W ramach Systemu przygotowano również:

- 1) kryteria oceny programów;
- 2) słownik pojęć i terminów;
- 3) opis poziomów rekomendacji;
- 4) kwestionariusz aplikacyjny,

które umożliwiają ocenę i selekcję zgłaszanych programów profilaktycznych. Standardy stanowią także pomoc merytoryczną dla autorów projektów i decydentów finansujących realizowane w szkołach programy. Dyrektorzy szkół i nauczyciele oraz przedstawiciele samorządu lokalnego, w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, mogą korzystać z rekomendowanych programów profilaktycznych, które spełniają kryteria dobrej jakości. Programy te można znaleźć, między innymi, na stronie internetowej ORE, w Banku Programów Profilaktycznych: <https://www.ore.edu.pl/programy-profilaktyczne/bank-programowprofilaktycznych/bank-programow-profilaktycznych-228117>.

ORE prowadzi wykaz rekomendowanych programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego oraz udostępnia informacje o tych programach. Bank zawiera opis dostępnych programów oraz dane do kontaktu z autorem lub instytucją opiekującą się danym programem.

UPOWSZECHNIENIE PROGRAMU „SZKOŁY PROMUJĄCE ZALECENIA EUROPEJSKIEGO KODEKSU WALKI Z RAKIEM”

ORE we współpracy z COI zaktualizował treści „Poradnika metodycznego dla nauczycieli”.

Projekt jest realizowany w ramach Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych – zadanie pn. „Prewencja pierwotna nowotworów”. Aktualizacja poradnika miała na celu dostosowanie treści zawartych w nim scenariuszy zajęć, dotyczących palenia tytoniu, aktywności fizycznej oraz prawidłowego odżywiania się, do nowej treści odpowiadających im zaleceń czwartej edycji Europejskiego kodeksu walki z rakiem. Publikacja wydana została w wersji drukowanej oraz w postaci elektronicznej, która jest udostępniana do bezpłatnego pobrania na stronie ORE i na stronie www.kodekswalkizrakiem.pl.

ROZWÓJ SIECI SZKÓŁ PROMUJĄCYCH ZDROWIE

Do sieci Szkół Promujących Zdrowie, zwanych dalej „SzPZ” należy ponad 3 tys. szkół, które diagnozują i rozwiązują występujące problemy zdrowotne. Przygotowują uczniów nie tylko do kolejnego etapu edukacyjnego, ale przede wszystkim do radzenia sobie w życiu, w tym do dokonywania wyborów zgodnych ze zdrowym stylem życia. W 2016 r. została wydana drukiem publikacja „Szkola Promująca Zdrowie. Poradnik dla szkół i osób wspierających ich działania w zakresie promocji zdrowia” praca zbiorowa pod red. B. Woynarowskiej. Materiały dotyczące zmodyfikowanych narzędzi do autoewaluacji w SzPZ udostępnione są na stronie internetowej ORE, w zakładce Szkoła Promująca Zdrowie: <http://www.ore.edu.pl/programy-i-projekty-19445/szkoa-promujcazdrowie/narzdzia-do-autoewaluacji>.

ORE zorganizował szkolenia dla wojewódzkich, regionalnych oraz szkolnych koordynatorów programu SzPZ, których celem było wspieranie koordynatorów sieci SzPZ w działaniach na rzecz podnoszenia jakości pracy szkół, uczestniczących w programie:

- 1) szkolenie pt. „Szkola Promująca Zdrowie – tworzenie lokalnych strategii służących zwiększaniu zasobu szkół promujących zdrowie”, w szkoleniu realizowanym w formie wykładów i warsztatów wzięło udział 26 osób;
- 2) szkolenie pt. „Ruch i zdrowe żywienie w szkole”, którego celem było przygotowanie oraz wspieranie szkół w tworzeniu własnej polityki z zakresu zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, przygotowanie do podjęcia w szkołach działań dla tworzenia własnej polityki z zakresu zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, w szkoleniu realizowanym w formie warsztatów wzięło udział 25 osób;
- 3) w 2016 r. odbyło się także wręczenie Krajowych Certyfikatów Szkoła Promująca Zdrowie. Minister Edukacji Narodowej przyznała prestiżowe wyróżnienia kolejnym 35 szkołom należącym do sieci SzPz w Rzeczypospolitej Polskiej. Przyznanie Certyfikatu

jest potwierdzeniem, że szkoła pracuje zgodnie z modelem szkoły promującej zdrowie oraz stanowi wyraz uznania dotychczasowych osiągnięć będących wynikiem wieloletniej i systematycznej pracy.

Program Szkoła Promująca Zdrowie realizowany jest w Rzeczypospolitej Polskiej od 1991 r. Koncentruje się przede wszystkim na promowaniu zdrowego stylu życia. Ruch ten cieszy się w naszym kraju dużym zainteresowaniem, ponieważ jego podstawowe założenia dobrze wpisują się w dydaktyczną, opiekuńczą i wychowawczą rolę szkoły.

4.5. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ CENTRUM ONKOLOGII – INSTYTUT IM. MARII SKŁODOWSKIEJ-CURIE

W 2016 r. Zakład Epidemiologii i Prewencji Nowotworów, zwany dalej „ZEPN”, prowadził szerokie działania mające na celu ograniczenie zdrowotnych następstw palenia tytoniu w Rzeczypospolitej Polskiej. Należy podkreślić, że realizacja większości z poniżej opisanych działań była podejmowana wyłącznie z inicjatywy ZEPN oraz finansowana ze środków własnych COI. Jedynie działalność TPPP została w roku sprawozdawczym objęta finansowaniem zewnętrznym jako jedno z zadań Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych, w ramach umowy pomiędzy Ministerstwem Zdrowia a COI (umowa nr 1/1/1/2016/97/650 na prowadzenie TPPP). Należy zarazem podkreślić, że przeznaczone na ten cel środki (224 150,00 zł) oraz ich alokacja przez Ministerstwo Zdrowia nie wystarczają na pełne pokrycie kosztów funkcjonowania poradni, w szczególności w zakresie zapewnienia odpowiednich warunków pracy konsultantów (m.in. niezbędnych zakupów sprzętowych, kosztów utrzymania pomieszczeń itp.). Jest to szczególnie istotne w kontekście zwiększonej liczby połączeń wynikających z umieszczenia numeru poradni na nowych ostrzeżeniach zdrowotnych znajdujących się na paczkach papierosów.

UPOWSZECHNIANIE EDUKACJI ANTYTYTONIOWEJ SKIEROWANEJ DO PALĄCYCH I NIEPALĄCYCH PACJENTÓW

W dniach 21 maja i 22 października 2016 r., pracownicy ZEPN współpracowali w przygotowaniu i przeprowadzeniu organizowanej przez COI akcji informacyjno-edukacyjnej pn. „Biała sobota”. W trakcie akcji osoby odwiedzające COI miały możliwość wykonania m.in. pomiaru poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu (tylko w dniu 21 maja 2016 r.) oraz uzyskania porady w zakresie rzucenia palenia od pracowników TPPP. W dniu 21 maja 2016 r.

w akcji uczestniczyło 450 osób, 50 wykonało pomiar poziomu tlenu węgla, a kolejne 50 skorzystało z możliwości uzyskania porady. W dniu 22 października 2016 r. w akcji wzięło udział 250 osób, a 29 skorzystało z porady w zakresie leczenia ZUT.

DZIAŁANIA EDUKACYJNE PROMUJĄCE ZDROWY, WOLNY OD DYMU TYTONIOWEGO TRYB ŻYCIA

W 2016 r. ZEPN zaangażowany był w wiele działań związanych z promowaniem zdrowego stylu życia, ze szczególnym naciskiem na ograniczanie zdrowotnych następstw palenia tytoniu:

W okresie od marca do maja 2016 r., ZEPN nawiązał współpracę ze Stowarzyszeniem Europejskich Lig Walki z Rakiem (Association of European Cancer Leagues – ECL) w celu promowania w Rzeczypospolitej Polskiej zorganizowanego przez ECL ogólnoeuropejskiego konkursu dla uczniów na najlepszą infografikę prezentującą zalecenia Europejskiego kodeksu walki z rakiem. ZEPN koordynował przebieg konkursu w Rzeczypospolitej Polskiej, nawiązując współpracę z wojewódzkimi kuratoriami oświaty. Informacja o zakończeniu i rozstrzygnięciu konkursu została opublikowana na stronie ECL w dniu 25 maja 2016 r. Zwycięzcami ogólnoeuropejskiego konkursu zostali uczniowie z Liceum Ogólnokształcącego im. Organizacji Narodów Zjednoczonych w Biłgoraju: Anna Bryła, Michał Buczek, Edyta Kościelska, Adrianna Rój i Stanisław Zań, którzy przygotowali pracę pod opieką nauczycielki, pani Anny Dobraczyńskiej. ECL przyznało także drugie miejsce w konkursie pracy przysłanej przez polskich uczniów. Ogółem na konkurs nadesłano 363 zgłoszenia, spośród których 264 (73%) stanowiły prace przygotowane przez polskich uczniów.

W dniu 11 czerwca 2016 r., pracownicy ZEPN wzięli udział w akcji zdrowotnej Narodowego Centrum Krwi inaugurującej "Trasę Czerwonej Nitki", odbywającej się na błoniach Stadionu Narodowego w Warszawie. Pracownicy ZEPN przygotowali stoisko informacyjne, które odwiedziło ok. 400 osób. Rozdane zostały wszystkie przygotowane na akcję materiały COI, w tym 200 sztuk Europejskiego kodeksu walki z rakiem oraz 300 egzemplarzy komiksów dla dzieci i młodzieży. Rozdysponowano także kilkaset ulotek, w tym ok. 400 sztuk ulotek dotyczących zaleceń Europejskiego kodeksu walki z rakiem oraz 300 ulotek dotyczących metod zaprzestania palenia oraz informacji o TPPP. Wykonano 82 pomiary poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu u osób palących, a ponad 150 osób odwiedzających stoisko otrzymało porady dotyczące zaprzestania palenia tytoniu.

W roku 2016, w ramach wsparcia działań mających na celu popularyzację zaleceń Europejskiego kodeksu walki z rakiem, ZEPN prowadził wysyłkę materiałów edukacyjnych do

zainteresowanych nimi placówek edukacyjnych i instytucji, które zgłosiły zapotrzebowanie, kontaktując się z pracownikami ZEPN. W roku 2016 przekazano materiały następującym podmiotom:

- 1) Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bydgoszczy przekazano 200 sztuk komiksu dla dzieci oraz 400 sztuk komiksu dla młodzieży, 110 egzemplarzy poradnika metodycznego dla nauczycieli „Szkoła promująca zalecenia Europejskiego kodeksu walki z rakiem”, 5 sztuk płyt CD z materiałami edukacyjnymi „Skóra pod lupą”, 400 egzemplarzy „Europejskiego kodeksu walki z rakiem” (oraz 120 egzemplarzy płyty CD zawierającej to wydawnictwo) oraz 1625 ulotek edukacyjnych;
- 2) Zespołowi Szkół Samorządowych w Zagórniku przekazano 30 sztuk komiksu dla dzieci oraz 30 sztuk komiksu dla młodzieży, 5 egzemplarzy poradnika metodycznego dla nauczycieli „Szkoła promująca zalecenia Europejskiego kodeksu walki z rakiem”, 5 sztuk płyt CD z materiałami edukacyjnymi „Skóra pod lupą” oraz 5 egzemplarzy „Europejskiego kodeksu walki z rakiem”;
- 3) Gimnazjum nr 2 w Kruszwicy przekazano 200 sztuk komiksu dla młodzieży, 8 egzemplarzy poradnika metodycznego dla nauczycieli „Szkoła promująca zalecenia Europejskiego kodeksu walki z rakiem”, 3 sztuki płyt CD z materiałami edukacyjnymi „Skóra pod lupą”, 10 egzemplarzy „Europejskiego kodeksu walki z rakiem” oraz 3 sztuki plakatu „Rusz się po zdrowie”.

4.6. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ GŁÓWNY INSPEKTORAT SANITARNY

ŚWIATOWY DZIEŃ BEZ TYTONIU

Co roku 31 maja, WHO wraz z partnerami, organizując obchody Światowego Dnia bez Tytoniu, podkreśla zagrożenia dla zdrowia wynikające z używania tytoniu i występuje w roli rzecznika skutecznej polityki zmierzającej do ograniczenia użycia tytoniu. W związku z obchodami Światowego Dnia bez Tytoniu, 31 maja 2016 r. WHO i Sekretariat Ramowej Konwencji WHO o Ograniczeniu Użycia Tytoniu wzywały wszystkie państwa, aby przygotowały się do wprowadzenia jednolitych (standaryzowanych) opakowań wyrobów tytoniowych. Neutralne, jednolite opakowanie to ważny krok w kierunku ograniczenia popytu. Zmniejsza atrakcyjność wyrobów tytoniowych, ogranicza możliwość wykorzystywania opakowań jako nośnika reklamy i promocji, ogranicza stosowanie wprowadzających w błąd opakowań

i oznakowania oraz zwiększa skuteczność ostrzeżeń zdrowotnych.

Obchody Światowego Dnia bez Tytoniu w 2016 r. miały na celu:

- 1) podkreślenie roli jednolitych opakowań jako elementu kompleksowego, wielosektorowego podejścia do zwalczania palenia;
- 2) wspieranie procesów opracowania i przyjęcia przez państwa członkowskie WHO odpowiedniej polityki, wprowadzającej jednolite opakowania i upowszechnienia jednolitych opakowań na całym świecie poprzez zapewnienie wyczerpujących, ważnych i przekonujących informacji;
- 3) zachęcenie państw członkowskich WHO do zaostrzenia uregulowań prawnych dotyczących opakowań i oznakowania wyrobów tytoniowych i ograniczenia reklamy, promocji i sponsoringu wyrobów tytoniowych w ramach kolejnych kroków zmierzających do wprowadzenia jednolitych opakowań;
- 4) wspieranie państw członkowskich WHO i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w przeciwdziałaniu ingerencji branży tytoniowej w przebieg procesu politycznego prowadzącego do przyjęcia przepisów wprowadzających obowiązek stosowania jednolitych opakowań.

Neutralne, jednolite opakowania wyrobów tytoniowych to efekt działań podejmowanych w celu ograniczenia lub wprowadzenia zakazu umieszczania logo, kolorów, wizerunku marki lub informacji promocyjnych na opakowaniach. Na jednolitym opakowaniu będzie można umieścić wyłącznie nazwę marki i produktu – w standardowym kolorze i wydrukowane standardową czcionką. Działania podjęte z okazji Światowego Dnia bez Tytoniu w 2016 r. przez jednostki Państwowej Inspekcji Sanitarnej w znacznej mierze związane były z tym dniem. Grupę odbiorców stanowił ogół społeczeństwa, jednak szczególną grupę stanowiły dzieci i młodzież. Działania dotyczyły głównie:

- 1) wykładów, prelekcji czy też instruktaży dotyczących zdrowotnych skutków czynnego i biernego palenia tytoniu, promocji zdrowego stylu życia wolnego od uzależnienia;
- 2) organizacji punktów informacyjno-edukacyjnych;
- 3) organizacji różnego rodzaju konkursów dla dzieci i młodzieży;
- 4) organizacji różnych imprez środowiskowych, festynów, rajdów rowerowych itp.;
- 5) przeprowadzania badań profilaktycznych (pomiar zawartości dwutlenku węgla w wydychanym powietrzu za pomocą smokerlyzera, pomiar ciśnienia tętniczego, obliczanie BMI);
- 6) przygotowywania materiałów edukacyjnych i informacyjnych.

Dzieci i młodzież, jak co roku, chętnie włączyły się do organizacji wyżej wymienionych aktywności (poprzez przygotowanie i czynny udział w m.in.: marszach i pochodach ulicami miast, festynach, konkursach, przedsięwzięciach i zabawach sportowych, happeningach, warsztatach, tworzeniu wystaw i gazetek o tematyce antynikotynowej).

W 2016 r. podczas Światowego Dnia bez Tytoniu zorganizowano wiele pochodów oraz imprez plenerowych i festynów mających na celu zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie do zdrowotnych skutków palenia tytoniu.

ŚWIATOWY DZIEŃ RZUCANIA PALENIA

Światowy Dzień Rzucania Palenia pt. „Rzuć palenie razem z nami” przypada w trzeci czwartek listopada i jest obchodzony w Rzeczypospolitej Polskiej od 1991 r. Celem obchodów jest zachęcenie jak najszerszej grupy odbiorców do zerwania z nałogiem palenia tytoniu.

W 2016 r. z inicjatywy wojewódzkich i powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych odbyło się wiele przedsięwzięć z okazji obchodów, które są zwieńczeniem całorocznej działalności programowej w zakresie ochrony zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. W ramach tegorocznych obchodów podjęto łącznie 135 427 działań, które objęły zasięgiem ponad 2 miliony osób.

W placówkach oświatowo-wychowawczych w ramach realizacji programów edukacji antytytoniowej, prowadzone były przez koordynatorów szkolnych pogadanki, prelekcje, imprezy okolicznościowe (eventy, happeningi). Zorganizowano prezentacje multimedialne oraz projekcje filmów. Zorganizowano wystawy, warsztaty, telefony zaufania, ekspozycje wizualne tj. gazetki ściennie oraz prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych. Uruchomiono wiele punktów informacyjno-pomiarowych, w których udzielano informacji na temat profilaktyki palenia tytoniu oraz można było wykonać bezpłatne badania medyczne: ciśnienia tętniczego krwi, poziomu glukozy, poziomu cholesterolu, pojemności płuc, poziomu tlenu w wydechanym powietrzu. Podczas organizowanych stoisk rozdysponowano materiały edukacyjne (ulotki, plakaty itp.). Społeczność lokalna chętnie brała udział w organizowanych na terenie województw imprezach. Należy zwrócić uwagę, że w obchody aktywnie zaangażowały się również lokalne władze rządowe i samorządowe, udzielając patronatów oraz wsparcia finansowego i rzeczowego.

Ponadto, informacje na temat obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia zostały zamieszczone na stronach internetowych wojewódzkich i powiatowych stacji sanitarno-

epidemiologicznych, partnerów i współrealizatorów działań oraz na portalach społecznościowych.

REALIZACJA PILOTAŻOWEJ EDYCJI PROGRAMU ANTYTYTONIOWEJ EDUKACJI ZDROWOTNEJ PT. „BIEG PO ZDROWIE” ADRESOWANEGO DO UCZNIÓW IV KLAS SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

„Bieg po zdrowie” to nowy program antytytoniowej edukacji zdrowotnej opracowany w Głównym Inspektoracie Sanitarnym we współpracy z ekspertami – psychologami dr hab. Kamillą Bargiel-Matusiewicz oraz mgr Rafałem Dziurłą. Program został objęty honorowym patronatem Ministra Zdrowia, Ministra Edukacji Narodowej oraz Rzecznika Praw Dziecka. Idea opracowania programu antytytoniowego powstała w związku z potrzebą wprowadzenia metod edukacji zgodnych ze współczesnymi oczekiwaniami i trendami. Jednocześnie dane epidemiologiczne wskazują, iż istnieje potrzeba dalszej edukacji dzieci w zakresie profilaktyki palenia tytoniu. Profilaktyka palenia tytoniu jest istotnym zadaniem i powinna być na stałe wpisana w działania edukacyjno-wychowawcze.

Głównym celem programu jest zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów. Okres krytyczny dla podejmowania zachowań ryzykownych, takich jak pierwsze kontakty z paleniem tytoniu, przypada na przedział wiekowy 9 – 10 lat. Podejmowanie prób palenia i częstość palenia wzrasta z wiekiem, szczególnie pomiędzy 11 a 13 rokiem życia. Dlatego grupa, do której skierowany jest nowy program, to dzieci w IV klasie szkoły podstawowej (grupa wiekowa 9 – 10 lat). Program jest skierowany także do rodziców i opiekunów uczniów, gdyż zwiększa to skuteczność programów profilaktycznych.

Na realizację programu przeznaczonych jest 6 godzin zajęć lekcyjnych do przeprowadzenia z uczniami i 2 godziny na spotkania z rodzicami. Zajęcia z uczniami powinny być organizowane co dwa tygodnie. Zajęcia w programie „Bieg po zdrowie” realizowane są za pomocą zróżnicowanych metod aktywizujących, które dostosowano do wieku odbiorców. Podstawą zajęć jest stymulowanie kreatywności i aktywności. Zdobytą wiedzę i umiejętności uczniowie będą mogli stosować w codziennym życiu. Podczas cyklu zajęć dzieci będą dyskutować, wymieniać doświadczenia, spostrzeżenia, refleksje i pomysły, przeprowadzać wywiady z osobami niepalącymi, liczyć koszty palenia papierosów, pracować w grupach przy tworzeniu antyreklamy dla papierosów, tworzyć komiks z bohaterami programu.

W roku szkolnym 2015/2016 w IV klasach szkół podstawowych z 6 wybranych

województw przeprowadzono pilotażową edycję programu. Pilotaż ten obejmował przeprowadzenie zaplanowanych zajęć lekcyjnych, dwa spotkania z rodzicami oraz wstępną ewaluację programu.

Wyniki pomiaru dotyczącego postaw wobec zdrowia dzieci uczestniczących w programie wskazują na istotny wpływ treści programu na spostrzeganie istotności zdrowia w codziennym funkcjonowaniu. Wyniki te oznaczają, że w rezultacie oddziaływania programu dzieci w większym stopniu uważają, że ludzie powinni aktywnie dbać o swoje zdrowie, zatem potrafią odnieść się do szerszej definicji zdrowia niż tylko brak choroby. Również istotnie rzadziej dzieci po zakończeniu programu uważały, że nie mamy wpływu na nasze zdrowie.

Rodzice w zdecydowanej większości pozytywnie ocenili program, w tym zarówno udział w nim dzieci, jak też pomysł angażowania rodziców w niektóre zadania. Rodzice i nauczyciele najbardziej docenili walory edukacyjne i ciekawe zadania dla dzieci. Istotne okazały się informacje dotyczące kosztów palenia oraz składu dymu papierosowego. Prowadzący docenili również nacisk położony przez autorów programu na aktywność uczestników oraz jakość i formę pomocy dydaktycznych. Program nie tylko dzieciom, ale też dorosłym uświadomił, jak szkodliwe jest palenie. Omawiane efekty można traktować jako dobry prognostyk trwałości rezultatów programu.

Oprócz bogatego w wiedzę programu, Główny Inspektorat Sanitarny zadbał również o odpowiednie materiały edukacyjne dla wszystkich szkół realizujących program. Przygotowano atrakcyjne, ciekawie ilustrowane podręczniki dla nauczycieli, zeszyty ćwiczeń dla uczniów, plakaty, ulotki informacyjne dla rodziców oraz filmy edukacyjne dla rodziców i nauczycieli.

Wzmocnieniem programu oraz pomocą dla rodziców dzieci są filmy edukacyjne z udziałem ekspertów. Filmy poświęcone są umiejętnościom wychowawczym oraz zagadnieniom budowania i dbania o relacje z dziećmi w kontekście przeciwdziałania uzależnieniom, w tym przypadku palenia papierosów. Sposób, w jaki rodzice komunikują się z dorastającym dzieckiem wpływa na przebieg dokonujących się w nim psychospołecznych procesów rozwojowych, takich jak kształtowanie się poczucia własnej tożsamości, podejmowanie ról życiowych itp. Pozytywna komunikacja, dostrzeganie konfliktów i umiejętność ich rozwiązywania poprawia relacje z dziećmi. Rozmowa pomaga w okresie, kiedy dziecko zaczyna testować granice, buntować się przeciw rodzicielskiej dominacji, jest również kluczem do uniknięcia często poważnych i niebezpiecznych błędów młodości.

I edycja programu „Bieg po zdrowie” realizowana będzie w roku szkolnym 2016/2017

i obejmie ona ok. 20% szkół podstawowych w Rzeczypospolitej Polskiej.

REALIZACJA KRAJOWEGO PROGRAMU EDUKACJI ANTYTYTONIOWEJ PT. „CZyste Powietrze Wokół Nas” ADRESOWANEGO DO DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM, ICH RODZICÓW I OPIEKUNÓW

Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej pt. „Czyste Powietrze Wokół Nas” jest adresowany do dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym (5–6 lat) oraz ich rodziców i opiekunów. Realizowany jest w ramach działań profilaktycznych na terenie przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach.

Głównym jego celem jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi.

W roku szkolnym 2015/2016 (VIII edycja) programem edukacyjnym objęto łącznie 7 199 przedszkoli (40,95%), oddziałów przedszkolnych (31,68%) oraz innych form wychowania przedszkolnego (4,50%) w Rzeczypospolitej Polskiej, które przystąpiły do programu. W tym roku szkolnym w programie brały udział również szkoły podstawowe (638 I-szych klas), ze względu na pójście 6-latków do szkoły. Łącznie w programie udział wzięło 259 490 dzieci. Liczba rodziców uczestniczących w programie wyniosła 188 847 osób.

REALIZACJA PROGRAMU EDUKACJI ANTYTYTONIOWEJ PT. „NIE PAL PRZY MNIE, PROSZĘ”

Program „Nie pal przy mnie, proszę” skierowany jest do uczniów klas I–III szkół podstawowych. Kształtuje u najmłodszych postawy odpowiedzialności za własne zdrowie i umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, gdy inni ludzie przy nich palą. Uświadamia, że nie tylko czynne, ale i bierne palenie jest szkodliwe dla zdrowia.

Przyjęte w programie założenia, cele, treści kształcenia i metody ich realizacji sprzyjały wzmocnieniu w uczniach pozytywnych zachowań oraz umiejętności asertywnego radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu.

Tematykę spotkań realizowano w ramach zajęć warsztatowych zgodnie ze scenariuszami, stosując metody aktywizujące, np. „burza mózgów”, „narysuj i napisz”, wierszyki-rymowanki, krzyżówki, układanki. Program w wielu szkołach był rozszerzany o dodatkowe działania

m.in.: konkursy, wystawy, inscenizacje, prelekcje, pogadanki, happeningi.

Do VI edycji (rok szkolny 2015/2016) programu przystąpiło 5 239 szkół podstawowych, co stanowi 41,1% wszystkich szkół podstawowych w Rzeczypospolitej Polskiej. Łącznie w roku szkolnym 2015/2016 w programie udział wzięło 335 772 uczniów.

Od roku szkolnym 2016/2017 program będzie realizowany tylko na poziomie wojewódzkim i lokalnym.

REALIZACJA PROGRAMU PROFILAKTYKI PALENIA TYTONIU PT. „ZNAJDŹ WŁAŚCIWE ROZWIĄZANIE”

Program „Znajdź właściwe rozwiązanie” jest adresowany do uczniów starszych klas szkół podstawowych i gimnazjów. Program ten zwiększa odpowiedzialność za własne zdrowie wśród uczniów oraz kształtuje postawy wspierania ludzi, którzy pragną zerwać z nałogiem. Konstrukcja programu uwzględnia zajęcia, podczas których młodzież uczy się asertywności.

Do realizacji VI (rok szkolny 2015/2016) edycji programu przystąpiło 3 278 szkół podstawowych (25,7%) oraz 2 280 gimnazjów (34,6%). Łącznie udział wzięło 5 558 szkół. Program objął swoim zasięgiem 366 050 uczniów. Efektem realizacji programu jest wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie szkodliwości palenia oraz jego wpływu na stan zdrowia.

Dzięki ciekawym zajęciom warsztatowym młodzież kształtuje postawy asertywne wobec palących, podejmuje zobowiązanie do niepalenia i czyni starania, aby przekonać innych do niepalenia lub zerwania z nałogiem.

Od roku szkolnego 2016/2017 program będzie realizowany tylko na poziomie wojewódzkim i lokalnym.

4.7. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ MINISTERSTWO ŚRODOWISKA

Ministerstwo Środowiska w 2016 r. przeprowadziło kampanię informacyjną skierowaną do pracowników Ministerstwa z okazji Światowego Dnia Rzucania Palenia. Do obchodów tego dnia przyłączyło się większość parków narodowych, które na swoich stronach internetowych oraz profilach na portalu społecznościowym Facebook zamieściły infografikę na temat strat spowodowanych paleniem tytoniu oraz korzyści zdrowotnych wynikających z porzucenia tego nałogu.

ZADANIE 5. ELIMINOWANIE PRAKTYK MARKETINGOWYCH NARUSZAJĄCYCH ZAKAZ REKLAMY I PROMOCJI WYROBÓW TYTONIOWYCH

5.1. DOSKONALENIE NORM PRAWNYCH UMOŻLIWIAJĄCYCH ELIMINOWANIE DZIAŁAŃ MARKETINGOWYCH NIEZGODNYCH Z PRAWEM I POLITYKĄ ZDROWOTNĄ PAŃSTWA

Zadanie nie było realizowane w roku sprawozdawczym.

5.2. KOORDYNACJA I USPRAWNIANIE NADZORU NAD RYNKIEM WYROBÓW TYTONIOWYCH W CELU SKUTECZNEGO ELIMINOWANIA NARUSZEŃ PRAWA

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w roku 2016 realizował zadania określone w POZNPT, polegające na eliminowaniu praktyk marketingowych naruszających zakaz reklamy i promocji wyrobów tytoniowych na podstawie:

- 1) ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Z 2017 r. poz. 229),
- 2) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1059 i 1823), poprzez działania Inspekcji Handlowej, podległej Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwanemu dalej „Prezesem UOKiK”.

W roku 2016 Prezes UOKiK nie odnotował żadnych działań związanych z reklamą lub promocją wyrobów tytoniowych, które mogłyby naruszać zbiorowe interesy konsumentów. Wobec powyższego, nie zidentyfikowano przesłanek do wszczęcia postępowań w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej, Inspekcja Handlowa jest wyspecjalizowanym organem kontroli powołanym do ochrony interesów i praw konsumentów oraz interesów gospodarczych państwa. Do zadań Inspekcji Handlowej należy między innymi kontrola legalności i rzetelności działania przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów odrębnych w zakresie produkcji, handlu i usług (art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej).

W odniesieniu do działań Inspekcji Handlowej w obszarze kontroli wyrobów tytoniowych i powiązanych, zadania tego organu – zgodnie z kompetencjami – zawężają się do zagadnień prawidłowości oznakowania tych wyrobów i innych zagadnień związanych

w szczególności z prawidłowością obrotu wskazanymi wyrobami (co jedynie pośrednio wiąże się z kwestią ochrony zdrowia). Celem kontroli, wykonywanych corocznie przez organy Inspekcji Handlowej, jest sprawdzenie przestrzegania przez przedsiębiorców przepisów regulujących obrót wyrobami tytoniowymi i powiązanych w handlu detalicznym (tj. placówkach detalicznych, zakładach gastronomicznych i hurtowniach), a także wyeliminowanie z rynku wyrobów pochodzących z nielegalnych źródeł, stwarzających potencjalne zagrożenie dla zdrowia konsumentów.

W 2016 r. Inspekcja Handlowa przeprowadziła łącznie 226 kontroli w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie badania zawartości niektórych substancji w dymie papierosowym oraz informacji i ostrzeżeń zamieszczanych na opakowaniach wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2004 r. poz. 275 oraz z 2006 r. poz. 1025) obowiązującego do 7 września 2016 r.

Różnego rodzaju nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 7 kontroli (3,1% ogółem przeprowadzonych). Ustalenia kontroli dały podstawę do skierowania 7 wniosków o ukaranie do sądów rejonowych.

Stwierdzone nieprawidłowości wskazywały na naruszenie następujących przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych:

- 1) art. 5 ust. 1a – w 3 placówkach detalicznych nie uwidoczniono informacji o zakazie palenia wyrobów tytoniowych i/lub palenia papierosów elektronicznych; skierowano wnioski o ukaranie do sądu rejonowego za popełnienie wykroczenia z art. 13 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy (w jednej sprawie na osobę odpowiedzialną nałożona została kara grzywny w wysokości 200 zł; dwie sprawy w toku);
- 2) art. 6 ust. 1 – w 2 placówkach detalicznych nie uwidoczniono informacji o zakazie sprzedaży wyrobów tytoniowych osobom do lat 18 – skierowano wnioski o ukaranie do sądu rejonowego za popełnienie wykroczenia z art. 13 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy (na osoby odpowiedzialne nałożone zostały kary grzywny w wysokości 100 zł i 200 zł);
- 3) art. 6 ust. 1 i 4 – w 2 placówkach detalicznych prowadzono sprzedaż papierosów na sztuki, a w jednej z nich dodatkowo sprzedaż tych papierosów osobom niepełnoletnim; skierowano wnioski o ukaranie do sądu rejonowego za popełnienie wykroczenia z art. 13 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy (w jednej sprawie na osobę odpowiedzialną nałożona została kara grzywny w wysokości 100 zł; jedna sprawa w toku).

W toku kontroli nie stwierdzono przypadków naruszenia zakazu reklamy i promocji

wyrobów tytoniowych, ani też przypadków ich nieprawidłowego oznakowania.

Należy podkreślić, że w obecnym stanie prawnym, na podstawie art. 79 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1829, 780, 2255, 1997 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 460 i 2255), istnieje konieczność zawiadomienia przedsiębiorców o zamiarze podjęcia działań kontrolnych w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, poza kontrolami podejmowanymi w celu przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia (np. gdy wojewódzki inspektor dysponuje informacją o nieprawidłowościach od konsumenta lub zdobył taką informację we własnym zakresie). Z tego względu, część kontroli Inspekcji Handlowej obejmujących zagadnienia związane z obrotem wyrobami tytoniowymi i powiązanimi oraz zagadnieniami związanymi z profilaktyką palenia odbyła się w sposób zapowiedziany.

Tab. 10 Kontrole przeprowadzone przez UOKiK w latach 2011–2016

1.	Wyszczególnienie	2016	2015	2014	2013	2012	2011
2.	Liczba kontroli	226	308	278	379	578	696
3.	Liczba kontroli, w których stwierdzono naruszenie przepisów ww. ustawy, w tym:	7	5	14	29	26	34
4.	przepisów art. 8 ust. 1	0	2	6	21	12	5
5.	przepisów art. 5 ust. 1a	3	0	2	4	7	21
6.	przepisów art. 6 ust. 1	3	2	2	6	5	8
7.	przepisów art. 6 ust. 2	0	0	2	0	1	1
8.	przepisów art. 6 ust. 4	2	1	2	3	3	1
9.	przepisów art. 6 ust. 5	0	0	0	0	0	1
10.	przepisów art. 9 ust. 1	0	0	4	0	0	0
11.	Odsetek niezgodności (wiersz nr 3 : 2) %	3,1	1,6	5,0	7,7	4,5	4,9

ZADANIE 6. WDRAŻANIE EKONOMICZNYCH I ADMINISTRACYJNYCH STYMULANTÓW OGRANICZANIA KONSUMPCJI WYROBÓW TYTONIOWYCH

6.1. PROWADZENIE POLITYKI PODATKOWEJ, MAJĄCEJ ISTOTNY WPŁYW NA POPYT RYNKOWY I KONSUMPCJĘ WYROBÓW TYTONIOWYCH, SPRZYJAJĄCEJ OGRANICZENIU PALENIA TYTONIU, W TYM NIWELOWANIE RÓŻNIC CENOWYCH MIĘDZY PAPIEROSAMI FABRYCZNYMI I TYTONIEM DO PALENIA PRZEZNACZONYM DO SKRĘCANIA PAPIEROSÓW

Informacja dotycząca dochodów z podatku akcyzowego od wyrobów tytoniowych za 2016 r. (10 miesięcy) oraz wielkości sprzedaży tych wyrobów:

- 1) wpływy z podatku akcyzowego od wyrobów tytoniowych – 15 626,4 mln zł;
- 2) liczba papierosów, poza procedurą zawieszenia poboru akcyzy – 35,73 mld szt.;
- 3) ilość tytoniu do palenia, poza procedurą zawieszenia poboru akcyzy – 2 277,1 ton.

Ministerstwo Finansów nie zaplanowało podwyżki akcyzy na papierosy i tytoń do palenia w 2017 r., biorąc pod uwagę, że:

- 1) dokonywane corocznie podwyżki podatku akcyzowego na wyroby tytoniowe pozwoliły na wcześniejsze, niż przewiduje derogacja, osiągnięcie unijnego minimum podatkowego, jakim jest wysokość akcyzy na poziomie 90 EUR na 1000 szt. papierosów;
- 2) dokonywane w ostatnich latach podwyżki akcyzy i cen detalicznych wyrobów akcyzowych, wpływające m.in. na znaczny spadek sprzedaży, nie generowały zamierzonych wyższych wpływów budżetowych.

Działania legislacyjne podjęte w 2016 r. dotyczyły zwiększenia zakresu kontroli w obszarze wyrobów tytoniowych i suszu tytoniowego. Od stycznia 2016 r. nastąpiły ustawowe zmiany dotyczące pośredniczących podmiotów tytoniowych, zwanych dalej „PPT” dokonujących obrotu suszem tytoniowym. Wprowadzono zasady i tryb rejestracji PPT w miejsce dotychczasowego obowiązku powiadamiania o zamiarze prowadzenia działalności jako PPT. Ponadto podmioty te objęto obowiązkiem składania zabezpieczenia akcyzowego oraz prowadzenia ewidencji obrotu suszu tytoniowego.

Ceny detaliczne papierosów w latach 2015 i 2016:

- 1) średnia ważona cena detaliczna za 2015 r. – 664,90 zł/1000 szt. (13,30 zł/20 szt.);
- 2) średnia ważona cena detaliczna za 2016 r. *) – 6 9,87 zł/1000 szt. (13,60 zł/20 szt.).

*) wg. danych za 10 miesięcy 2016 r.

Tab. 11 Stawki akcyzy, średnie ważone ceny detaliczne za lata 2015 i 2016, udział obciążeń podatkowych w średniej ważonej cenie detalicznej:

Wyszczególnienie	2015 r.	2016 r.
1	2	3
Papierosy		
Średnia ważona cena detaliczna w zł/20 szt. i w zł/1000 szt.	13,30/664,90	13,60/ 679,87 ¹⁾
Stawka kwotowa w zł/1000 szt.	206,76	206,76
Stawka procentowa liczona od ceny detal.	31,41%	31,41%
Akcyza ogółem w zł/20 szt. i w zł/1000 szt.	8,31/415,61	8,41/420,31
Akcyza + VAT w zł/20 szt. i w zł/1000 szt.	10,80/539,95	10,95/547,45
% udział akcyzy w cenie detal.	62,51%	61,82%
% udział akcyzy i VAT-u w cenie detal.	81,21%	80,52%
Tytoń do palenia		
Średnia ważona cena detaliczna w zł/ kg	491,21	500,77 ¹⁾
Stawka kwotowa w zł/kg	141,29	141,29
Stawka procentowa liczona od ceny detal.	31,41%	31,41%
Akcyza ogółem w zł/kg	295,58	306,58
Akcyza + VAT w zł/kg	387,44	400,22
% udział akcyzy w cenie detal.	60,17%	61,22%
% udział akcyzy i VAT-u w cenie detal.	78,87%	79,92%
Cygara i cygaretki		
Stawka kwotowa w zł/kg.	393,00	393,00

¹⁾ średnia ważona cena detaliczna papierosów i tytoniu do palenia za 10 miesięcy 2016 r.

Zgodnie z harmonogramem, zadanie dotyczące prowadzenia polityki podatkowej realizowane jest poprzez:

- 1) zwalczanie przemytu;
- 2) zwalczanie nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi.

Przemyt dotyczy generalnie papierosów, co potwierdzają dane statystyczne:

- zdecydowana większość papierosów ujawnianych i zajmowanych w Rzeczypospolitej Polskiej to wyroby pochodzące z zagranicy, głównie z państw należących do Wspólnoty Niepodległych Państw, Bliskiego Wschodu i Chin,
- zdecydowana większość (w pierwszych trzech kwartałach 2016 r. było to ok. 66,8%) papierosów zajmowanych przez Służbę Celną pochodzi z ujawnień dokonanych

na terenie właściwości granicznych izb wschodnich.

Dla Służby Celnej ograniczanie podaży na krajowym rynku tytoniowym papierosów pochodzących z nielegalnych źródeł (przede wszystkim z przemytu) jest jednym z priorytetowych zadań. Działania w tym zakresie realizują wszystkie krajowe służby odpowiedzialne za ochronę porządku prawnego, jednak w obszarze zwalczania przemytu Służba Celna pełni zdecydowanie rolę wiodącą.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat średnio ok. 70% wszystkich papierosów zajętych w Rzeczypospolitej Polskiej pochodziło z ujawnień dokonanych przez organy Służby Celnej – w pierwszych trzech kwartałach 2016 r. było to 73%.

Wśród służb podległych Ministrowi Rozwoju i Finansów ujawnienia papierosów notują także organy Kontroli Skarbowej, jednak dotyczą one stosunkowo niewielkich ilości (ok. 1% papierosów zajętych w Rzeczypospolitej Polskiej).

Nielegalny obrót dotyczy w równej mierze papierosów, tytoniu, jak i suszu tytoniowego. Największe (pod względem ilości zajętych wyrobów) ujawnienia dokonywane są w ostatnich latach w wyniku likwidacji nielegalnych krajalni tytoniu i nielegalnych wytwórni papierosów. W takich działaniach realizacyjnych służby podległe Ministrowi Rozwoju i Finansów pełnią na ogół rolę wspomagającą dla Policji oraz Straży Granicznej.

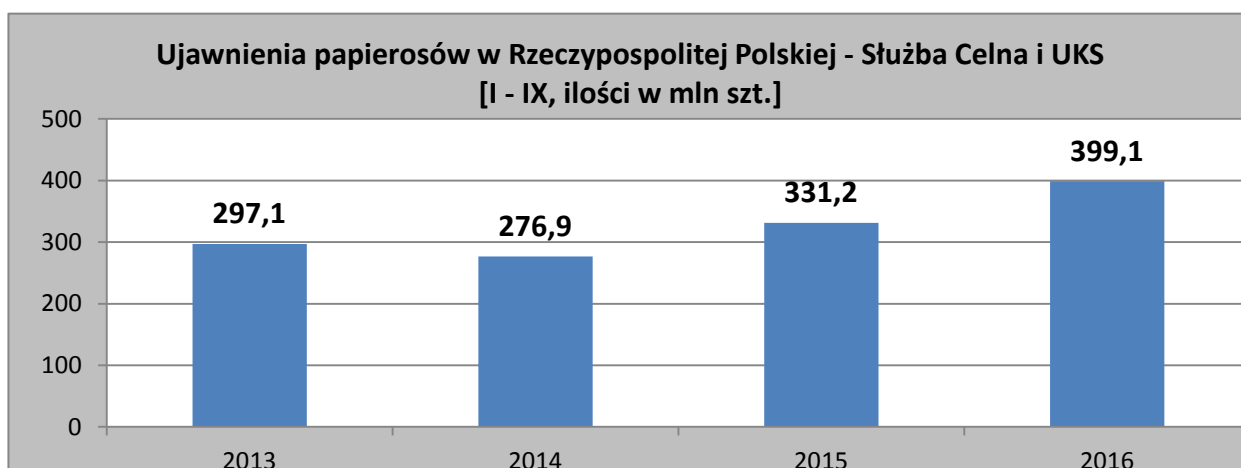
6.2. DOKONYWANIE OCENY DOSTĘPNOŚCI EKONOMICZNEJ WYROBÓW TYTONIOWYCH. OGRANICZANIE DOSTĘPNOŚCI WYROBÓW TYTONIOWYCH POCHODZĄCYCH Z NIELEGALNYCH ŹRÓDEŁ

LICZBA ZABEZPIECZONYCH PAPIEROSÓW POCHODZĄCYCH Z NIELEGALNYCH ŹRÓDEŁ

W 2016 r. służby podległe Ministrowi Finansów ujawniły i zajęły następujące ilości papierosów:

- 1) Służba Celna – ok. 397 530 tys. szt. o szacunkowej wartości ok. 264,3 mln zł;
- 2) Kontrola Skarbowa – ok. 1 544 tys. szt. o szacunkowej wartości ponad 1,0 mln zł.

Rys. 1 Na przestrzeni ostatnich lat wskaźnik ilości zajętych papierosów wykazuje tendencję rosnącą – wykres (dane za trzy kwartały w kolejnych latach)

Źródło: informacja własna Ministerstwa Finansów

ILOŚĆ I WARTOŚĆ ZAJĘTEGO TYTONIU BEZ WŁAŚCIWYCH ZNAKÓW AKCYZY

W 2016 r. służby podległe Ministrowi Finansów ujawniły i zajęły następujące ilości tytoniu:

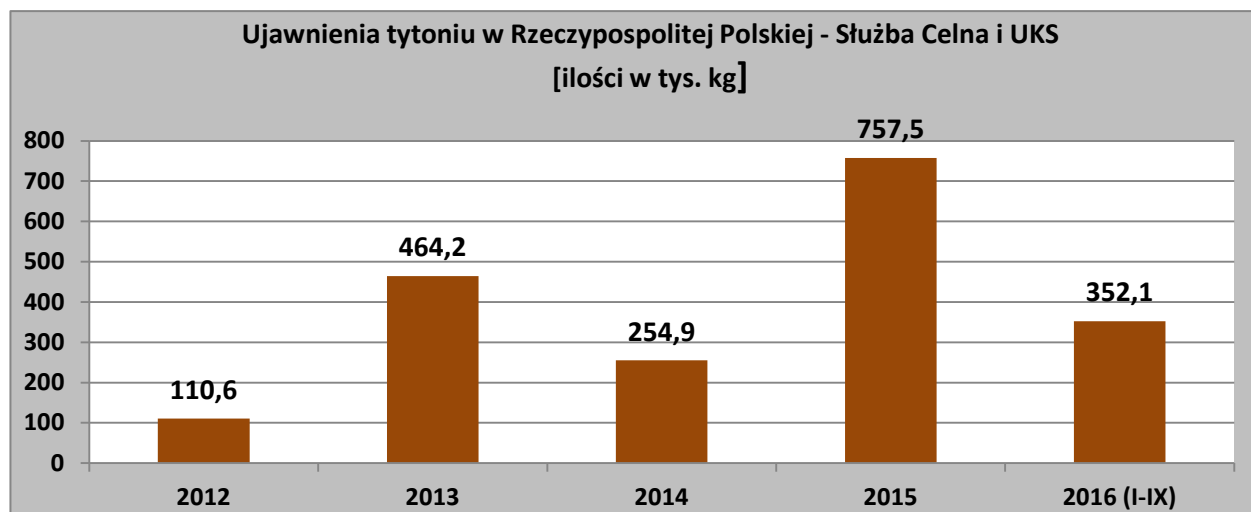
- 1) Służba Celna – ponad 349 tys. kg o szacunkowej wartości ponad 171,5 mln zł;
- 2) Kontrola Skarbowa – ponad 3 tys. kg tytoniu o szacunkowej wartości ponad 1,5 mln zł.

* Uwaga: na potrzeby niniejszego sprawozdania kategorią „tytoń” objęto zarówno susz tytoniowy, jak i tytoń przetworzony pod kątem wytwarzania wyrobów tytoniowych.

UJAWNIENIA TYTONIU

Dynamikę zjawiska rosnącego obrotu tytoniem ilustruje porównanie ilości tego wyrobu, zajętego w ostatnich latach przez organy Służby Celnej i organy Kontroli Skarbowej, ilustruje wykres:

Rys. 2 Ujawnienia tytoniu w Rzeczypospolitej Polskiej przez Służbę Celną i Urząd Kontroli Skarbowej

Źródło: informacja własna Ministerstwa Finansów

W latach 2012 i 2013 zaobserwowano w Rzeczypospolitej Polskiej spadek ujawnień papierosów przy jednoczesnym wzroście ujawnień tytoniu.

W 2014 r. nastąpił znaczący spadek ujawnień tytoniu, będący prawdopodobnie wynikiem zmian legislacyjnych, których inicjatorem było Ministerstwo Finansów.

W 2015 r. odnotowano wzrost ujawnień tytoniu (niemal o 100% w porównaniu z 2013 r.), co jest efektem zintensyfikowanych działań w tym obszarze, przede wszystkim przez Centralne Biuro Śledcze Policji. Szereg udanych operacji w 2015 r., prowadzonych we współpracy z lokalnymi organami Policji, Służby Celnej lub Straży Granicznej, doprowadziło do likwidacji znaczącej liczby nielegalnych krajalni tytoniu.

W 2016 r. skuteczność w wykrywaniu i likwidowaniu nielegalnych krajalni była równie wysoka, ale zmiana strategii działania grup przestępczych (rozdrobnienie produkcji celem ograniczenia strat w przypadku wykrycia) znalazła odbicie w spadku ilości zajętą tytoniu i suszu tytoniowego.

LICZBA POSTĘPOWAŃ KARNYCH SKARBOWYCH WSZCZĘTYCH I PROWADZONYCH W ZWIĄZKU Z NIELEGALNĄ PRODUKCJĄ I OBROTEM WYROBAMI TYTONIOWYMI. ZAOSTRZENIE POLITYKI KARNEJ.

W ostatnich latach wyraźnie widoczna jest zmiana proporcji między sprawami zakończonymi w trybie wymierzenia mandatu, a sprawami, w których wszczęte zostało postępowanie karne skarbowe. W przypadkach recydywy organy Służby Celnej dążą

do bardziej dolegliwego karania sprawców.

Tab. 12 Liczba wszczętych postępowań karnych skarbowych oraz liczba spraw zakończonych wymierzeniem mandatów

Rok	Liczba wszczętych postępowań karnych skarbowych	Liczba spraw zakończonych wymierzeniem mandatów
2014	61 035	47 597
2015	88 515	12 869
2016 (I - IX)	60 517	26 097

DZIAŁANIA SŁUŻBY CELNEJ UKIERUNKOWANE NA OGRANICZENIE NIELEGALNEGO OBROTU WYROBAMI TYTONIOWYMI NA BAZARACH I TARGOWISKACH

W ocenie Służby Celnej bazy i targowiska nadal pozostają miejscami dystrybucji papierosów pochodzących z nielegalnych źródeł. Są to miejsca o dużej dostępności, zarówno dla stałych klientów, jak i dla osób doraźnie poszukujących tanich papierosów.

W 2016 r. działania patrolowo-kontrolne prowadzono we właściwości wszystkich izb celnych w ponad 300 lokalizacjach – bazarach, targowiskach oraz w ich okolicy (dla porównania w 2014 r. ww. działaniami objętych było 97 miejsc handlu, a w 2015 r. – ponad 200). Wprowadzono element nieprzewidywalności czasu i miejsca kontroli (np. prowadzenie działań patrolowo-kontrolnych w tej samej lokalizacji kilka razy dziennie o różnych porach dnia i w różne dni tygodnia).

Obecność na bazarach i targowiskach, patroli funkcjonariuszy celnych odniosła skutek prewencyjny oraz przyczyniła się do pozytywnego odbioru społecznego działań Służby Celnej.

Dotychczas obserwowane efekty działań patrolowo-prewencyjnych to zmiany w strategii działania osób handlujących (ograniczenie oferty, mniejsza ekspozycja towaru, składowanie towaru poza terenem targowisk i bazarów) oraz wzrost cen papierosów dostępnych w ofercie bazarowej w porównaniu do lat poprzednich – od 6,95 zł. za paczkę 20 szt. w styczniu 2014 r. – do 7,92 zł. w grudniu 2016 r.

DZIAŁANIA SŁUŻBY CELNEJ UKIERUNKOWANE NA OGRANICZENIE OBROTU WYROBAMI TYTONIOWYMI PRZEZ INTERNET

W 2011 r. w strukturach Służby Celnej powołana została wyspecjalizowana komórka organizacyjna – Grupa Zadaniowa ds. e-kontroli, której głównym celem jest przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z dystrybucją towarów wrażliwych na odległość. Funkcjonariusze pełniący służbę w tej komórce na bieżąco śledzą portale internetowe, wyszukując ogłoszenia dotyczące dystrybucji wyrobów tytoniowych.

W wyniku kwerendy sieci Internet wyodrębniono m.in. strony, na których zamieszczane są informacje o sklepach/ekspozycjach stałych z ofertami sprzedaży nielegalnych wyrobów tytoniowych (papierosów i tytoniu do palenia).

Należy podkreślić, iż w 2015 i 2016 r. efektem prowadzonych działań była identyfikacja podmiotów oferujących do sprzedaży nie tylko wyroby tytoniowe, ale także susz tytoniowy oraz maszyny do nielegalnej produkcji wyrobów tytoniowych.

DZIAŁANIA SŁUŻBY CELNEJ UKIERUNKOWANE NA OGRANICZENIE OBROTU WYROBAMI TYTONIOWYMI Z WYKORZYSTANIEM PRZESYŁEK POCZTOWYCH I KURIERSKICH

Dystrybucja zamawianych przez Internet wyrobów tytoniowych dokonywana jest głównie przy wykorzystaniu przesyłek pocztowych i kurierskich. Rozpoznanie prowadzone przez Grupę Zadaniową ds. e-kontroli ułatwia typowanie przesyłek, które następnie poddawane są kontroli przy wykorzystaniu przenośnych urządzeń RTG lub psów służbowych, wyszkolonych do wykrywania wyrobów tytoniowych.

LICZBA SZKOLEŃ DLA FUNKCJONARIUSZY CELNYCH ZWIĄZANYCH Z WYKRYWANIEM NIELEGALNEGO HANDLU WYROBAMI TYTONIOWYMI I LICZBA PRZESZKOLONYCH FUNKCJONARIUSZY CELNYCH

Tematyka zwalczania zagrożeń związanych z przemytem i nielegalnym obrotem wyrobami tytoniowymi jest przedmiotem szkoleń prowadzonych stale w Służbie Celnej.

Zagadnienia te omawiane są w szerokim zakresie (tzn. pod kątem ograniczania zarówno strat finansowych dla budżetu państwa z tytułu niepobranych należności podatkowych czy utraty miejsc pracy w legalnym sektorze tytoniowym, jak i zagrożeń dla zdrowia) w ramach szkoleń:

- 1) podstawowych (zasadniczych kursów dla funkcjonariuszy celnych);
- 2) specjalistycznych, prowadzonych pod kątem zwalczania przestępczości związanej z naruszeniami przepisów dotyczących ochrony praw własności intelektualnej i własności przemysłowej;
- 3) specjalistycznych, prowadzonych pod kątem zwalczania przemytu i nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi.

Do realizowanych szkoleń specjalistycznych zaliczają się w szczególności szkolenia psów służbowych do wykrywania wyrobów tytoniowych. Tylko w okresie od stycznia do września 2016 r. przeprowadzono 36 szkoleń (kursów podstawowych dla przewodników – 183 funkcjonariuszy i nowych psów oraz atestacji dla psów wcześniej wyszkolonych). Według stanu na dzień 30 września 2016 r., w Służbie Celnej 106 psów zostało przeszkolonych do wykrywania wyrobów tytoniowych.

MIĘDZYRESORTOWY ZESPÓŁ KOORDYNACYJNY

Efektywna realizacja POZNPT wymaga sprawnej i dokładnej koordynacji zarówno na etapie ustalania kierunków działań i szczegółowych zadań, oceniania rezultatów, jak i podczas uzgadniania korekt programu i dalszych jego etapów.

Organem pomocniczym Rady Ministrów spełniającym tę funkcję jest Międzyresortowy Zespół Koordynacyjny, zwany dalej „Zespołem”, który został powołany przez Prezesa Rady Ministrów. Podstawą prawną powołania Zespołu jest zarządzenie nr 3 Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 stycznia 2004 r. w sprawie utworzenia Międzyresortowego Zespołu Koordynacyjnego Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce, zmienione zarządzeniem nr 64 Prezesa Rady Ministrów z dnia 3 września 2010 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie utworzenia Międzyresortowego Zespołu Koordynacyjnego Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce.

Podczas obrad Zespołu w 2016 r. bez uwag przyjęto uchwałą nr 1/2016 protokół z posiedzenia Zespołu z dnia 17 marca 2015 r. oraz uchwałą nr 2/2016 protokół z posiedzenia Zespołu z dnia 26 sierpnia 2015 r. Zespół zatwierdził również projekt Sprawozdania z realizacji Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce w 2015 r.

Członkowie zespołu odnotowali pozytywne zmiany związane z profilaktyką palenia tytoniu – nastąpił spadek liczby osób palących papierosy, a także liczby zachorowań na raka płuc, choroby w znacznej mierze skorelowanej z paleniem tytoniu. Zwrócono uwagę, że ograniczenie palenia w miejscach publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej i na świecie było przełomowym posunięciem i przyczyniło się do polepszenia sytuacji zdrowotnej Polaków, szczególnie biorąc pod uwagę kwestie narażenia na dym tytoniowy osób niepalących. Podkreślano, iż docelowo Rzeczpospolita Polska powinna stać się krajem wolnym od palenia tytoniu.

Wyzwaniem pozostaje jednak wzrost popytu na zamienniki np. e-papierosy. Szczegółowo omówiono temat dotyczący nowelizacji ustawy antytytoniowej, w której znalazły się m.in. regulacje odnośnie e-papierosów (np. wielkość stężenia nikotyny, wielkość pojemników). Jednym z poruszanych tematów był zakaz sprzedaży e-papierosów i wyrobów tytoniowych przez Internet oraz zakaz umieszczania informacji handlowej w punktach sprzedaży. Zwrócono uwagę na zagrożenia, jakie niesie sprzedaż e-papierosów i innych

wyrobów tytoniowych przez Internet oraz stwierdzono, iż Zespół powinien współdziałać w celu wprowadzenia i egzekwowania zakazu sprzedaży internetowej tych produktów. Omówiono dodatkowo wyniki kilku dotychczas prowadzonych badań dotyczących używania e-papierosów. Podkreślono konieczność prowadzenia dalszych badań toksykologicznych w odniesieniu do e-papierosów oraz wprowadzenia regulacji prawnych.

FINANSOWANIE PROGRAMU

W 2016 r. na realizację programu z budżetu Głównego Inspektoratu Sanitarnego zostały przeznaczone środki finansowe w kwocie 399 995,82 zł.

Tab. 13 Środki finansowe z budżetu państwa przeznaczone na realizację programu w 2016 r.

	ZADANIE	NAZWA ZADANIA	KWOTA
1.	Zadanie 1	Monitorowanie sytuacji w zakresie używania i uprawy tytoniu	31 681,25 zł
2.	Zadanie 4	Informowanie i ostrzeganie o ryzyku zdrowotnym związanym z używaniem tytoniu	356 314,57 zł
3.	Inne	Usługi pozostałe	12 000,00 zł
SUMA:			399 995,82 zł

Ponadto wojewódzkie i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne przeznaczyły na realizację programu oraz pozyskały środki od koalicjantów i partnerów, w łącznej kwocie 128 977,94 zł.

Tab. 14 Środki finansowe przeznaczone na realizację zadań programowych na poziomie regionalnym

	ZADANIE	NAZWA ZADANIA	KWOTA
1.	Zadanie 2	Monitorowanie sytuacji w zakresie używania i uprawy tytoniu	10 995,09 zł
2.	Zadanie 4	Informowanie i ostrzeganie o ryzyku zdrowotnym związanym z używaniem tytoniu	117 982,85 zł
SUMA:			128 977,94 zł

W ramach zadań realizowanych przez ministerstwa, Ministerstwo Obrony Narodowej w 2016 r. wydatkowało 48 750,00 zł.

Łączne wydatki na realizację programu w 2016 r. wyniosły 577 723,76 zł (w 2015 r. – 730 515,00 zł, w 2014 r. – 856 779,26 zł, w 2013 r. – 1 008 462,8 zł).

Celem obecnej edycji POZNPT jest ograniczenie ekspozycji na dym tytoniowy (w odniesieniu do czynnego i biernego palenia tytoniu) w Rzeczypospolitej Polskiej. Ze względu na ograniczoność środków budżetowych, jakie można było przeznaczyć na finansowanie zadań programowych, ich realizacja w 2016 r. koncentrowała się głównie na zadaniach priorytetowych, czyli m.in. na prowadzeniu monitoringu, działaniach edukacyjno-informacyjnych skierowanych do społeczeństwa narażonego na bierne palenie, a także na prowadzeniu edukacji wśród różnych grup docelowych. W 2016 r. prowadzono badania zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia w wyrobach tytoniowych, przeprowadzono systematyczne kontrole przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Organizowano szkolenia dla personelu medycznego w celu zapewnienia osobom palącym dostępu do informacji na temat możliwości rzucenia palenia. Narodowy Fundusz Zdrowia kontraktował świadczenia w zakresie leczenia uzależnienia od tytoniu oraz kontynuowano działalność Telefonicznej Poradni Pomocy Palącym. Niezwykle ważnym wydarzeniem było wejście w życie z dniem 8 września 2016 r. nowelizacji ustawy antytytoniowej. Zakres zmian wprowadzonych ustawą jest bardzo szeroki – począwszy od znacznego rozszerzenia słowniczka pojęć używanych w ustawie, poprzez uregulowanie kwestii dotychczas nieobjętych ustawą (dotyczących nowatorskich wyrobów tytoniowych, transgranicznej sprzedaży na odległość, papierosów elektronicznych, wyrobów ziołowych do palenia itp.), zmiany w zakresie obowiązków ciążących na producentach i importerach, czy wreszcie wprowadzenie nowych wymagań w stosunku do opakowań wyrobów tytoniowych. Przepisy ustawy określają także zasady umieszczania na opakowaniach wyrobów tytoniowych ostrzeżeń zdrowotnych.

Kolejnym z priorytetowych zadań była realizacja edukacyjnych programów dotyczących profilaktyki palenia tytoniu dla dzieci i młodzieży. Główny Inspektorat Sanitarny stworzył nowy program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”. Głównym celem programu jest zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów. W 2016 r. przeprowadzono pilotaż programu, który cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem. Pierwsza edycja programu „Bieg po zdrowie” realizowana będzie w roku szkolnym 2016/2017 i obejmie ona ok. 20% szkół podstawowych w Rzeczypospolitej Polskiej. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w 2016 r. realizował zadania polegające na eliminowaniu praktyk marketingowych

naruszających zakaz reklamy i promocji wyrobów tytoniowych. Działania Ministra Rozwoju i Finansów były skoncentrowane na prowadzeniu polityki podatkowej, wpływając tym samym na popyt rynkowy i konsumpcję wyrobów tytoniowych oraz na eliminowaniu wyrobów tytoniowych pochodzących z nielegalnych źródeł. Główny Inspektorat Sanitarny we współpracy z Centrum Onkologii – Instytutem im. Marii Skłodowskiej-Curie przeprowadził badanie dotyczące postaw wobec palenia tytoniu GYTS wśród młodzieży gimnazjalnej.

Mimo wielu skutecznych i różnorodnych działań (wykonywanych przez wiele różnych resortów), nadal istnieje potrzeba zintensyfikowania czynności prowadzących do ograniczenia konsumpcji tytoniu. Należy prowadzić więcej działań profilaktycznych. Szczególnie istotne są działania legislacyjne w tym zakresie, a także działania edukacyjno-informacyjne w postaci programów edukacyjnych. Powinno się również zwiększyć liczbę skutecznych kampanii medialnych. Ważnym aspektem w ograniczeniu spożycia tytoniu jest poszerzenie działań prowadzących do zmiany postaw palaczy i czynności wspierających ich dążenia do zerwania z nałogiem. Działania te powinny mieć na celu przede wszystkim wzmocnienie ich motywacji do rzucenia palenia oraz opóźnienie inicjacji tytoniowej. Konieczne jest również podjęcie działań polegających na edukowaniu ludzi w grupach społecznych o niskim dochodzie finansowym oraz o niskim poziomie wykształcenia.

ZAŁĄCZNIK

WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADAŃ PROGRAMU OGRANICZANIA ZDROWOTNYCH NASTĘPSTW PALENIA TYTONIU W POLSCE W 2016 ROKU

ZADANIE 1

MONITOROWANIE SYTUACJI W ZAKRESIE UŻYWANIA I UPRAWY TYTONIU

ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	FORMY REALIZACJI ZADANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA	REALIZACJA WSKAŹNIKÓW
Ministerstwo Zdrowia	Kontrola dodatków do wyrobów tytoniowych.	Informacje zawarte w raporcie dotyczącym dodatków do wyrobów tytoniowych.	b.d.
Główny Inspektorat Sanitarny	Prowadzenie regularnych badań w zakresie zachowań i postaw wobec palenia tytoniu.	Badania GYTS.	b.d.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Monitoring uprawy tytoniu w Rzeczypospolitej Polskiej.	1) średnia cena skupu tytoniu w podziale na grupy jego odmian;	Tytoń jasny Virginia (grupa I) – 10,28 zł Tytoń jasny Burley (grupa II) – 6,88 zł Tytoń ciemny Puławski, Skroniowski (grupa III) – 4,12 zł Tytoń ciemny typu Kentucky (grupa IV) – b.d.
		2) wielkość powierzchni upraw tytoniu;	b.d.
		3) odsetek gospodarstw rolnych uprawiających tytoń.	b.d.
Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi	Prowadzenie badań monitoringowych i urzędowej kontroli zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia w wyrobach tytoniowych, wprowadzonych do obrotu handlowego.	1) liczba próbek papierosów z wynikami niezgodnymi z obowiązującymi przepisami prawa;	0
		2) liczba przebadanych próbek papierosów w kierunku zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia, tj.: nikotyny, substancji smolistych, tlenku węgla.	63 próbki
ZADANIE 2			
SKUTECZNA OCHRONA PRZED DYMEM TYTONIOWYM			
ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	FORMY REALIZACJI ZADANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA	REALIZACJA WSKAŹNIKÓW
Ministerstwo Zdrowia	Doskonalenie istniejących rozwiązań prawnych.	Odsetek wprowadzonych norm prawnych w stosunku do planowanych.	100%
Główny Inspektorat Sanitarny	1) przeprowadzanie kampanii informacyjnych poprzedzających i towarzyszących wprowadzeniu nowych rozwiązań prawnych;	1) liczba przeprowadzonych kontroli sprawdzających przestrzeganie zakazu palenia tytoniu w miejscach objętych prawnym zakazem palenia;	282 358
	2) mobilizowanie środowisk lokalnych (miasta, powiaty, gminy) do realizacji własnych projektów mających na celu tworzenie przestrzeni publicznej wolnej	2) liczba podjętych interwencji w przypadku nieprzestrzegania zakazu palenia oraz liczba i odsetek nałożonych decyzji administracyjnych i mandatów karnych;	20 kontroli interwencyjnych 9 nałożonych decyzji administracyjnych 321 mandatów karnych

	od dymu tytoniowego; 3) systematyczna i skuteczna egzekucja przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.	3) odsetek zakładów pracy oraz lokali gastronomiczno-rozrywkowych wykorzystujących miejsca wyznaczone do palenia;	1,5%
		4) odsetek miejsc publicznych stosujących ustawę o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych;	99,95%
		5) liczba przyjętych zawiadomień/informacji o przypadkach naruszenia prawa w zakresie przestrzegania zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.	53
Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	Mobilizowanie i wspieranie zakładów pracy w tworzeniu bezpiecznych i higienicznych warunków pracy z uwzględnieniem pełnej ochrony przed dymem tytoniowym.	Odsetek zakładów pracy, które stwarzają bezpieczne i higieniczne warunki pracy chroniące przed narażeniem na dym tytoniowy.	100%
ZADANIE 3			
OFEROWANIE POMOCY W LECZENIU Z UZALEŻNIENIA OD TYTONIU			
ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	FORMY REALIZACJI ZADANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA	REALIZACJA WSKAŹNIKÓW
COI	1) organizacja szkoleń dla personelu medycznego na których poruszana jest problematyka szkodliwości palenia tytoniu oraz przeprowadzania minimalnych interwencji antytytoniowych;	1) odsetek kadry medycznej biorącej udział w szkoleniach dotyczących uzależnienia od tytoniu;	55 osób (odsetek – b.d.)

	2) działania prowadzone przez TPPP.	2) liczba udzielonych porad w ramach TPPP.	5679
Narodowy Fundusz Zdrowia	Zapewnienie osobom palącym dostępu do specjalistycznej terapii.	1) liczba podmiotów leczniczych (przychodnie, szpitale etc.) gdzie w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia realizowane są świadczenia w zakresie leczenia uzależnienia od tytoniu;	b.d.
		2) liczba udzielonych konsultacji lekarskich w ramach udzielanych świadczeń zdrowotnych;	b.d.
		3) kwota zakontraktowanych świadczeń zdrowotnych.	b.d.

ZADANIE 4

INFORMOWANIE I OSTRZEGANIE O RYZYKU ZDROWOTNYM ZWIĄZANYM Z UŻYCIEM TYTONIU

ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	FORMY REALIZACJI ZADANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA	REALIZACJA WSKAŹNIKÓW
Ministerstwo Obrony Narodowej	1) prowadzenie działań edukacyjnych i programów w formie wykładów i zajęć warsztatowych dla żołnierzy zawodowych, pracowników wojska i ich rodzin;	1) liczba przeprowadzonych programów i działań edukacyjnych;	b.d.
	2) poradnictwo indywidualne i grupowe dla żołnierzy zawodowych oraz pracowników wojska;	2) liczba żołnierzy zawodowych, pracowników wojska i ich rodzin uczestniczących w programach edukacyjnych;	1261
	3) zapewnienie żołnierzom dostępu w jednostkach do materiałów edukacyjnych;	3) liczba udzielonych porad dotyczących problemów uzależnienia od tytoniu wśród żołnierzy zawodowych, pracowników wojska i ich rodzin;	b.d.
	4) upowszechnianie prowadzenia antytytoniowej porady lekarskiej i leczenia uzależnienia od tytoniu w trakcie wizyt i badań lekarskich.	4) liczba rozdysponowanych materiałów edukacyjnych.	5000

Centralny Zarząd Służby Więziennej	<p>1) prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących problemów uzależnień dla funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej oraz osób pozbawionych wolności przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych;</p> <p>2) poradnictwo w zakresie pomocy osobom pozbawionym wolności w wyborze zdrowego stylu życia, ukazywanie pozytywów płynących z niepalenia oraz możliwościach i metodach rzucenia palenia;</p> <p>3) udostępnienie funkcjonariuszom i pracownikom Służby Więziennej oraz osobom pozbawionym wolności przebywającym w zakładach karnych i aresztach śledczych materiałów edukacyjnych;</p> <p>4) udzielanie funkcjonariuszom i pracownikom Służby Więziennej, w trakcie badań profilaktycznych realizowanych przez służbę medycyny pracy Służby Więziennej, porad lekarskich w zakresie szkodliwości dymu tytoniowego dla zdrowia oraz możliwościach i metodach rzucenia palenia;</p> <p>5) uwzględnianie w programach promocji zdrowia zagadnień dotyczących prozdrowotnych zachowań w sferze życia bez papierosa skierowanych do funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej oraz osób pozbawionych wolności przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych.</p>	1) liczba działań edukacyjnych dla funkcjonariuszy i pracowników poświęconych problemowi uzależnienia od tytoniu;	78 szkolenia i warsztaty
		2) liczba funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej, którzy wzięli udział w działaniach edukacyjnych;	5831 funkcjonariuszy i pracowników
		3) liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych wśród osób pozbawionych wolności przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych;	7271
		4) liczba osób pozbawionych wolności przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych objętych działaniami edukacyjnymi;	> 70 000
		5) liczba porad lekarskich udzielonych funkcjonariuszom i pracownikom Służby Więziennej w trakcie badań profilaktycznych realizowanych przez służbę medycyny pracy Służby Więziennej;	2019
		6) liczba udzielonych porad dotyczących problemów uzależnienia od tytoniu osobom pozbawionym wolności przebywającym w zakładach karnych i aresztach śledczych;	116 665
		7) liczba programów promocji zdrowia, których istotą jest promowanie prozdrowotnych zachowań w sferze życia bez papierosa;	236

Ministerstw Spraw Wewnętrznych	1) wprowadzenie do programów szkół kształcących funkcjonariuszy problematyki zagrożeń zdrowia związanych z paleniem tytoniu;	1) liczba programów edukacyjnych w szkołach kształcących funkcjonariuszy z zakresu problematyki zagrożeń zdrowia związanych z paleniem tytoniu;	b.d.
	2) prowadzenie szkoleń i spotkań z ekspertami dla funkcjonariuszy w zakresie problematyki leczenia uzależnienia od tytoniu oraz ograniczania palenia tytoniu i jego wpływu na zdrowie i życie człowieka;	2) liczba osób uczestniczących w programach edukacyjnych (szkoleniach) z zakresu problemu uzależnienia od tytoniu realizowanych w jednostkach resortowych oraz w zakładach opieki zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych;	15815
	3) prowadzenie działań interwencyjnych wobec osób palących poprzez indywidualną i grupową terapię wspierającą oraz poradnictwo;	3) liczba udzielonych porad oraz zorganizowanych spotkań terapii wspierającej indywidualnej i grupowej dotyczących problematyki palenia oraz uzależnienia od tytoniu;	b.d.
	4) prowadzenie szkoleń dla personelu medycznego zakładów opieki zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (oraz udział w szkoleniach zewnętrznych) w zakresie podnoszenia kwalifikacji i przygotowania do podejmowania działań interwencyjnych oraz edukacyjnych dla funkcjonariuszy i pacjentów w zakresie leczenia uzależnienia od tytoniu oraz szkodliwości palenia tytoniu dla zdrowia i życia człowieka;	4) liczba personelu medycznego zakładów opieki zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przeszkolonych w zakresie udzielania pomocy, wsparcia i prowadzenia działań edukacyjnych dotyczących leczenia uzależnienia od tytoniu oraz szkodliwości palenia tytoniu;	b.d.
	5) dystrybucja materiałów edukacyjnych i narzędzi do wspierania działań zmierzających do ograniczenia palenia tytoniu wśród funkcjonariuszy i pracowników resortu;	5) liczba i rodzaj materiałów edukacyjnych propagujących ograniczenie palenia tytoniu, przekazanych funkcjonariuszom i pracownikom resortu.	b.d.

Ministerstwo Edukacji Narodowej	1) realizacja programu wychowawczego szkoły i programu profilaktyki, przygotowanego na podstawie zdiagnozowanych problemów i potrzeb uczniów oraz szkoły z uwzględnieniem działań ukierunkowanych na zmniejszenie zjawiska używania nikotyny wśród dzieci i młodzieży;	1) odsetek szkół i placówek systemu oświaty, które realizują program wychowawczy szkoły i program profilaktyki, z uwzględnieniem działań w zakresie profilaktyki nikotynowej;	100% szkół i placówek realizuje program wychowawczy szkoły i program profilaktyki, 95,26% szkół w programie profilaktyki uwzględnia działania w zakresie profilaktyki nikotynowej.
	2) doskonalenie kompetencji wychowawczych i profilaktycznych nauczycieli z zakresu profilaktyki uzależnień;	2) liczba szkoleń z zakresu profilaktyki uzależnień, zrealizowanych przez ORE oraz liczba przeszkolonych instruktorów;	6
	3) upowszechnianie informacji o programach profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego spełniających kryteria dobrej jakości – Bank Programów Profilaktycznych, udostępniony na stronie internetowej ORE;	3) liczba wejść na stronę internetową ORE w zakładce „Bank Programów Profilaktycznych”;	17242
	4) rozwój sieci szkół promujących zdrowie.	4) liczba wydanych Krajowych Certyfikatów Szkoła Promująca Zdrowie.	35
COI	1) upowszechnianie edukacji antytytoniowej skierowanej do palących i niepalących pacjentów;	1) liczba osób uczestniczących w kampaniach edukacyjnych organizowanych przez COI im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie;	Łącznie 700 osób
	2) działania edukacyjne promujące zdrowy, wolny od dymu tytoniowego styl życia;	2) liczba organizowanych konferencji naukowych;	0
	3) upowszechnianie programu „Szkoły promujące zalecenia Europejskiego kodeksu walki z rakiem”.	3) liczba zorganizowanych kampanii społecznych;	COI nie realizowało kampanii w 2016 r.
		4) liczba szkół uczestniczących w projekcie „Szkoły promujące zalecenia Europejskiego kodeksu walki z rakiem”	3180

Główny Inspektorat Sanitarny	1) organizowanie ogólnokrajowych kampanii społecznych, w tym: – Światowy Dzień bez Tytoniu ogłaszany przez Światową Organizację Zdrowia, – Światowy Dzień Rzucania Palenia;	1) liczba osób uczestniczących w ogólnokrajowych kampaniach społecznych;	> 4 mln
	2) organizowanie konferencji (w tym prasowych), porad, szkoleń, punktów informacyjno-edukacyjnych;	2) liczba organizowanych punktów informacyjno-edukacyjnych;	b.d.
	3) prowadzenie działań edukacyjnych i programów skierowanych do dzieci i młodzieży, ukazujących źródła i istotę zagrożeń toksycznymi i rakotwórczymi składnikami dymu tytoniowego;	3) liczba opublikowanych artykułów w prasie, czas emisji spotów reklamowych, liczba audycji radiowych i telewizyjnych o tematyce antytytoniowej;	Emisja Komunikatów w mediach: prasa, radio, TV – 3480
	4) wydawanie i dystrybucja materiałów oświatowo-zdrowotnych.	4) odsetek przedszkoli, oddziałów przedszkolnych oraz innych form wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, które przystąpiły do realizacji programów edukacyjnych realizowanych w ramach POZNPT;	Odsetek przedszkoli – 40,95% Odsetek oddziałów przedszkolnych – 31,68% Odsetek innych form wychowania przedszkolnego – 4,50% Odsetek szkół podstawowych (realizujących program Czyste Powietrze Wokół Nas) – 50% Odsetek szkół podstawowych (realizujących program Znajdź Właściwe Rozwiązanie) – 25,7% Odsetek gimnazjów – 41,1%
		5) liczba organizowanych konferencji, porad oraz szkoleń.	1695
Ministerstwo Sportu i Turystyki	Wprowadzenie do programu specjalistycznych kursów w zakresie kształcenia kadr kultury fizycznej informacji na temat następstw palenia tytoniu dla zdrowia.	Liczba specjalistycznych kursów w zakresie kształcenia kadr kultury fizycznej.	W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 13 czerwca 2013 roku o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów (Dz. U. poz. 829), na prowadzenie specjalistycznych kursów trenerów i instruktorów sportu nie jest wymagana zgoda Ministra Sportu i Turystyki i nie leży w jego gestii. Minister nie zatwierdza również programów tych kursów.
Ministerstwo Środowiska	1) upowszechnianie informacji antytytoniowej skierowanej do osób palących i niepalących m.in.	Liczba zorganizowanych kampanii informacyjnych.	1

	odwiedzających parki narodowe; 2) działania edukacyjne promujące zdrowy, wolny od dymu tytoniowego styl życia.		
ZADANIE 5			
ELIMINOWANIE PRAKTYK MARKETINGOWYCH NARUSZAJĄCYCH ZAKAZ REKLAMY I PROMOCJI WYROBÓW TYTONIOWYCH			
ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	FORMY REALIZACJI ZADANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA	REALIZACJA WSKAŹNIKÓW
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	1) doskonalenie norm prawnych umożliwiających eliminowanie działań marketingowych wyrobów tytoniowych niezgodnych z prawem i polityką zdrowotną państwa; 2) koordynacja i usprawnianie nadzoru nad rynkiem wyrobów tytoniowych w celu skutecznego eliminowania naruszeń prawa.	1) liczba działań podjętych w celu ulepszenia norm prawnych eliminujących działania marketingowe wyrobów tytoniowych;	0
		2) liczba przeprowadzonych kontroli przestrzegania zakazu reklamy i promocji wyrobów tytoniowych;	226
		3) odsetek placówek, gdzie prowadzona była niezgodna z obowiązującymi przepisami, reklama i promocja wyrobów tytoniowych;	3,1%
		4) liczba wydanych decyzji administracyjnych i liczba skierowanych zawiadomień o popełnieniu przestępstwa;	7
		5) liczba przyjętych zawiadomień/informacji o przypadkach naruszenia prawa w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.	b.d.
ZADANIE 6			
WDRAŻANIE EKONOMICZNYCH I ADMINISTRACYJNYCH STYMULANTÓW OGRANICZANIA KONSUMPCJI WYROBÓW TYTONIOWYCH			
ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	FORMY REALIZACJI ZADANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA	REALIZACJA WSKAŹNIKÓW

Ministerstwo Finansów	<p>1) prowadzenie polityki podatkowej, mającej istotny wpływ na popyt rynkowy i konsumpcję wyrobów tytoniowych, sprzyjającej ograniczeniu palenia tytoniu, w tym niwelowanie różnic cenowych między papierosami fabrycznymi i tytoniem do palenia przeznaczonym i do skręcania papierosów;</p> <p>2) dokonywanie oceny dostępności ekonomicznej wyrobów tytoniowych;</p> <p>3) ograniczanie dostępności wyrobów tytoniowych pochodzących z nielegalnych źródeł, poprzez zwalczanie przemytu i zwalczanie nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi, w tym kontrola rejestracji działalności gospodarczej w zakresie obrotu tytoniem i prawidłowości prowadzenia takiej działalności.</p>	1) wysokość dochodów z tytułu podatku akcyzowego od wyrobów tytoniowych;	15 626,4 mln zł (za 10 miesięcy)
		2) liczba zabezpieczonych papierosów pochodzących z nielegalnych źródeł;	Służba Celna – ponad 397 530 tys. szt. Kontrola Skarbowa – ponad 1 544 tys. szt.
		3) ilość zajętego tytoniu bez właściwych znaków akcyzy;	Służba Celna – ponad 349 tys. kg Kontrola Skarbowa – ponad 3 tys. kg
		4) liczba szkoleń dla funkcjonariuszy służby celnej związanych z wykrywaniem nielegalnego handlu wyrobami tytoniowymi;	36
		5) liczba przeszkolonych funkcjonariuszy służby celnej.	b.d.